UNIVERSITATEA CREŞTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”
FACULTATEA DE DREPT CLUJ-NAPOCA
CATEDRA DE DREPT PUBLIC

DREPT CONSTITUȚIONAL ŞI INSTITUȚII PUBLICE
NOTE DE CURS

Lect. univ. dr. ONIGA TUDOR

Informații generale despre drept

Noțiuni introductive:

Orice activitate socială se desfăşoară pe baza unor reguli , acestea sunt necesare deoarece la desfăşurarea oricărei activități participă un număr de persoane diferite ca vârstă , sex , profesie , orientare religioasă , etc, fiecare contribuind în măsura cunoştințelor la bunul mers al activități respective.

Norma: este o regulă de conduită care ne arată cum anume trebuie să acționeze sau să se comporte membrii societății în anumite condiții determinate pentru ca acțiunea lor să fie eficientă şi apreciată pozitiv.

Caracteristicile normei:

1) normele prefigurează întotdeauna un comportament viitor

2) normele indiferent de natura lor reflectă condițiile social economice şi politice ale vremurilor , raporturile dintre clasele şi grupurile sociale

Normele sociale sunt variate, de la norme economice , norme politice , norme religioase , norme sportive , la norme juridice.

Toate aceste tipuri de norme nu sunt date odată pentru totdeauna ele modificându-se în timp datorită dinamismului vieții sociale

Norma juridică: este o regulă de conduită instituită de către puterea publică a cărei încălcare poate atrage forța de constrângere a statului (coercitivă)

Dreptul: nu este altceva decât ansamblul sau totalitatea normelor juridice de unde rezultă că principalul element structurat al dreptului este norma juridică

Cutumele (obiceiurile juridice) : sunt reguli de conduită socială care deşi nu emană de la organele statului competente sa legifereze, ele sunt totuşi obligatorii , fiind expresia convingerii unei colectivități umane că aparțin sentimentului unanim de justiție, fiind considerate ca obligatorii printr-o practică constantă şi îndelungată.

Cutumele (dreptul nescris) , pot juca în raport cu dreptul scris doar un rol supletiv sau interpretativ , supletiv atunci când există o lacună de ordin legislativ, atunci o cutumă poate veni sa suplinească acel gol legislativ, iar în ceea ce priveşte caracterul interpretativ acesta apare în momentul în care există norme juridice dar ele sunt insuficient explicitate. Niciodată cutumele nu vor putea modifica , abroga sau suspenda o normă juridica scrisă.

Dreptul subiectiv: constă în prerogativa recunoscută de lege titularului unui drept în virtutea căreia acesta poate şi trebuie să aibă o anumită conduită şi să ceară şi celorlalți să aibă o conduită adecvată dreptului său sub sancțiunea prevăzuta de lege pentru valorificarea unui interes personal, născut, direct, legitim şi juridic protejat în acord cu interesele generale ale societății

Dreptul obiectiv: reprezintă totalitatea normelor juridice impuse la un moment dat în societate a căror încălcare atrage după sine forța de constrângere a statului

Dreptul public: însumează acele raporturi juridice care au ca obiect de reglementare raporturile dintre guvernanți pe de o parte precum şi raporturile dintre

guvernanți şi guvernați , pe de alta parte. Prin dreptul public se ocroteşte interesul general social sau comunitar sau altfel spus se ocroteşte interesul public

Dreptul privat : însumează acele drepturi juridice care au ca obiect de reglementare , raporturile dintre guvernați ocrotindu-se astfel interesele personale ale particularilor

Drept constituțional : este o ştiință juridică aparținătoare dreptului public şi totodată o ramura de drept

Definiția dreptului constituțional : este acela care formulează în principii , organizează în proceduri şi consolidează în instituții regimul politic al unei țări prin norme juridice adecvate

Componentele dreptului constituțional sunt :

1) dreptul constituțional instituțional care are ca obiect de reglementare instituțiile politice dar şi fundamentele instituțiilor administrative şi jurisdicționale

2) dreptul constituțional normativ are ca obiect de reglementare sistemul surselor dreptului sau altfel spus sistemului normativ

3) dreptul constituțional relațional are ca obiect de reglementare drepturile şi libertățile fundamentale ale omului

Instituția juridică reprezintă totalitatea normelor juridice care reglementează o grupare unitară de relații sociale , instaurând astfel o categorie aparte de raporturi juridice (cetățenia este o instituție juridică , căsătoria , dreptul de proprietate)
Ramura de drept reprezintă o grupare mai largă de instituții juridice şi norme juridice unite între ele prin obiectul lor de reglementare

<u>Legea</u>: este actul juridic normativ adoptat de către organul legiuitor (parlament sau adunare reprezentativă) după o procedură anume stabilită în acest scop prin care în cadrul competentei sale legislative acesta adoptă reguli generale şi de aplicație repetată care la nevoie pot fi aduse la îndeplinire prin forța de constrângere a statului.

<u>Tipuri de legi:</u>

<u>Legi Constituționale</u> sunt supreme în arhitectura juridica normativă a unui stat (şi constituția în sens larg este o lege constituțională) , au cea mai mare forță juridică adică pot modifica , abroga sau suspenda orice alt tip de lege sau act juridic inferior legilor (hotărâri ale consiliilor locale , hotărâri ale consiliilor județene, decizii ale primarilor , hotărâri de guvern , hotărâri ale parlamentului, ordine ale miniştrilor)
Legile constituționale se adopta de către parlamente sau adunări reprezentative cu majorități numite calificate adică cel puțin doua treimi , trei cincimi, trei pătrimi din numărul total al parlamentarilor

<u>Legile Organice</u> sunt inferioare din punct de vedere al forței juridice legilor constituționale dar superioare legilor ordinare şi celorlalte acte juridice inferioare

legilor. Pot modifica , abroga sau suspenda orice tip de lege sau act juridic inferior cu excepția legilor constituționale.

Legile Organice se adoptă cu o majoritate numită absolută adică cel puțin jumătate plus unu din numărul total al parlamentarilor.

Legi Ordinare : au cea mai mică forță juridică în categoria legilor, pot modifica abroga sau suspenda legi ordinare şi acte juridice inferioare legilor dar nu şi legi constituționale şi organice

Legile Ordinare se adoptă cu o majoritate numită simpla sau relativa , adică cel puțin jumătate plus unu din numărul parlamentarilor prezenți, dar nu pot fi prezenți mai putini de jumătate unu din numărul total al parlamentarilor (cvorum)

Cvorumul este numărul minim de persoane care trebuie sa fie prezente într-o adunare deliberativă pentru ca aceasta să poată hotăra în mod valabil.

Puterea este specifică şi inerentă oricărei colectivități umane , ea devine putere politică atunci când colectivitatea umană devine societate, iar colectivitatea umană devine o societate atunci când cei care o alcătuiesc au sentimentul apartenenței la acea comunitate diferențiindu-se astfel omul de grup

Puterea publică (autoritatea publică) forma oficiala a puterii politice

Puterea politică este acel sistem de organe competente fiecare în sfera sa de activitate, capabile să emită pe cale unilaterală acte obligatorii care la nevoie pot fi aduse la îndeplinire prin forța de constrângere a statului necesare desfasurarii normale a vietii în comun.

Caracteristicile puterii publice (autorității publice) sunt: este suverană , unică şi are caracter organizat , se legitimează pe baza unor norme juridice , este mijlocul de creere şi aplicare a normelor juridice , este o putere care aparține întregii societăți.

Prerogativele sau atributele puterii aparțin guvernării şi nu guvernanților fapt ce asigură continuitate şi permanenta puterii publice.
Puterea publica are o metoda de acțiune, o funcție de control numita constrângere, constrângerea nu poate fi statuata decât prin norme juridice.
Constrângerea poate fi de mai multe tipuri şi anume administrativa , disciplinara , civila şi penala.
Instituție politica: prin acest termen sunt desemnate totalitatea organismelor şi instituțiilor care concura individual şi toate împreună la exercitarea unitară a puterii.

Suveranitatea: este acea trăsătura a puterii publice în virtutea căreia aceasta se poate organiza şi exercita , stabili şi rezolva toate problemele interne şi externe în acord cu voința sa şi fără nici o imixtiune (ingerința) din exterior , respectând totodată suveranitatea altor state precum şi normele dreptului internațional.

Statul : este ansamblul instituțiilor şi regulilor constituite în scopul legitimări puterii. Statul are de îndeplinit 3 funcții şi anume: funcția legislativă cea de edictare a normelor generale, funcția executivă cea de aplicare sau executare a normelor şi funcția jurisdicționala este cea care intervine în procesul aplicării legilor şi normelor în general.

Exercitarea fiecărei funcții ii corespunde o putere , funcției legislative ii corespunde puterea legislativa, funcției executive ii corespunde puterea executiva şi funcției jurisdicționale ii corespunde puterea judecătoreasca.

Fiecare putere ii este încredințată anumita organe şi anume : puterea legislativa este încredințată parlamentului , puterea executiva este încredințată guvernului şi sefului statului , puterii judecătoreşti ii corespund organele judecătoreşti.

Putem vorbi de separația puterilor în stat când toate cele trei puteri (legislativa , executiva , judecătoreasca) se afla într-un relativ echilibru realizabil prin distribuirea judicioasă a atribuțiilor lor dar şi prin înzestrarea fiecăreia cu mijloace de control eficiente asupra celorlalte stăvilind astfel tendința inerenta a naturii umane de a acapara puterea şi de a abuza de ea.

Statul de drept: este acel stat care organizat pe baza principilor separației puterii statului şi in care justiția dobândeşte o reala independenta , promovând prin legislația sa drepturile şi libertățile fundamentale ale omului, asigura respectarea strictă a tuturor reglementărilor sale de către toate subiectele de drept in întreaga lor activitate.

Constituția: reprezintă ansamblul regulilor juridice adoptate după o procedura specifică şi care sunt superioare tuturor celorlalte norme juridice , reguli constituționale prin care se instituie puterea publica şi se limitează exercitarea ei.

Normele constituționale sunt supreme in ierarhia juridica a unui stat , toate celelalte norme juridice trebuind sa ii fie obediente (subordonate, in conformitate)
Normele constituționale se pot clasifica in 2 categorii :
- norme constituționale care au o legătura directa cu fenomenul politic şi formele sale de manifestare. Ex: norme care vizează funcționarea parlamentului, guvernului
Norme constituționale care nu au o legătura directa cu fenomenul politic şi formele sale de manifestare. Ex: sunt norme constituționale care fac vorbire despre dreptul

la viata , dreptul la învățătura , in general drepturi şi libertăți fundamentale ale omului, cetățenia , etc.

Izvoarele dreptului constituțional:

1) normele juridice stipulate (prevăzute) in constituție

2) legile organice dar numai in măsura in care acestea au ca obiect materii constituționale,

3) legile ordinare daca au ca obiect materii constituționale

4) cutumele constituționale

5) hotărârile parlamentului cu privire la organizarea şi funcționarea sa

6) ordonanțele guvernamentale daca acestea au ca obiect de reglementare materii constituționale

7) tratatele şi acordurile internaționale la care România este parte daca au ca obiect materii constituționale. (norme juridice care sunt prevăzute in constituție)

Puterea publică

Elementele constitutive ale puterii publice, acestea sunt:

1) structura de stat

2) forma de guvernământ

3) regimurile politice

1) Structura de stat

Desemnează organizarea puterii publice pe un anumit teritoriu, raporturile specifice care se stabilesc intre elementele alcătuitoare ale ansamblului statal precum şi legăturile specifice dintre întreg şi părți.

Statul este o instituție de instituții constituit intr-un ansamblu unic şi organic articulat.

Din punct de vedere a structurii de stat, statul se poate prezenta sub 2 forme:

1) Stat unitar

2) Stat federal

Statul unitar

Spunem despre un stat ca este unitar atunci când asupra tuturor indivizilor care populează teritoriul, acționează un singur rând de autorități publice înzestrate cu suveranitate deplina internă şi externă.

Caracteristicile statului unitar:

- Statul unitar se constituie dintr-o singură formațiune teritorială.
- Statul unitar presupune o singură ordine constituțională , statul unitar are o singură constituție
- la nivel central statul unitar are un singur rând de autorități publice, adică un singur legislativ , un singur executiv şi un singur rând de organe judecătoreşti
- populația are de regula o singura cetățenie,
- deşi statul unitar presupune o putere centrala, sau o putere centralizata , acesta nu este incompatibil cu descentralizarea şi desconcentrarea (sunt sisteme administrative care presupun un transfer de atribuții (prerogative) de la nivelul puterii centrale la nivel local)
- in raporturile de drept internațional statul unitar , el şi numai el , poate fi subiect al acestor raporturi

- unitățile administrativ teritoriale sunt subordonate celor centrale.(judete, orase, comune)

Statul federal

Mai este numit stat unional sau compus

Este o uniune statala compusa din 2 sau mai multe state care in limitele şi condițiile stabilite prin constituția federației dau naştere unui stat nou numit stat federal, distinct de statele cel compun , numite state federate.

Caracteristicile statului federal

- Exista o ordine constituționala comuna statelor federate ceea ce înseamnă ca exista o constituție la nivelul federației
- Şi statele federate au o constituție proprie dar aceasta este subordonata celei centrale
- Exista o legislație comuna statelor federate dar cate una şi la nivel federat , subordonata celei centrale,
- Populația federației are 2 cetățenii , una a statului federal şi cealaltă a statului federat
- Atât la nivelul federației cat şi la nivel federat exista organe legiuitoare, executive şi judecătoreşti , doar ca cele de la nivel federat sunt subordonate celor centrale.
- Statele federale au parlamente bicamerale , intr-una dintre camere este reprezentata in întregime populația federației, iar in cealaltă camera sunt reprezentate interesele particulare ale statelor federate.
- In raporturile de drept internațional statul federal este subiect distinct de drept internațional dar in anumite limite şi statele federate pot participa ca actori juridici in astfel de raporturi.

Asociați de state şi ierarhi de state

Sunt forme agregative asemănătoare federațiilor cu deosebirea ca nu dau naştere unui stat nou , dintre asociațiile de state se enumera confederația de state , uniunea personala şi uniunea reala.

Confederația de state:

Este o compunere de state in care statele membre îşi păstrează suveranitatea şi calitatea de subiecte ale dreptului internațional şi convin să-şi creeze unele organe comune şi să-şi unifice legislația in anumite domenii.

Caracteristicile confederaților de stat:

- Este o uniune de drept internațional.
- Se limitează la câteva probleme generale , esențiale şi comune statelor confederate
- statele confederate au drept de secesiune
- mai devreme sau mai târziu confederațiile de state tind fie spre un stat unitar , fie sa se transforme intr-un stat federal.

Deosebire intre statul federal şi confederația de state

- statul federal are la baza o constituție in timp ce confederația de state are la baza un tratat internațional
- statele federate nu au drept de secesiune precum statele confederate
- statul federal este o uniune de drept constituțional pe când confederația de state este o uniune de drept internațional

- in cazul confederației de state acestea îşi păstrează plenitudinea suveranității.

<u>Uniunea personala :</u>

Reprezintă asocierea dintre 2 sau mai multe state caracterizata prin existenta unui sef de stat sau monarh comun, statele membre păstrându-şi plenitudinea suveranității.

<u>Uniunea reală de state:</u>

Este de asemenea o compunere de 2 sau mai multe state care au un sef de stat sau monarh comun şi convin să-şi creeze unul sau mai multe organe comune

<u>Caracteristicile Uniuni reale:</u>

- la baza creări uniunii reale sta un act juridic fie tratat, fie o lege adoptata de fiecare stat in parte
- statele membre convin sa-şi creeze unele organe comune
- vecinătatea geografică a statelor componente ale uniunii

<u>Ierarhii de state</u>

Asociațiile de state se deosebesc de ierarhiile de state prin faptul că in cazul primelor avem de a face cu suveranități egale, in timp ce in cazul celorlalte vorbim despre suveranități limitate.

Statul vasal. Spunem despre un stat ca este vasal atunci când acesta are o autoritate politica distinctă precum şi un teritoriu insă are o suveranitate limitată. Statul vasal se caracterizează prin aceea că îşi ia fata de un alt stat numit stat suveran o serie de obligații care-i grevează suveranitatea. In principal 2 sunt obligațiile pe care statul vasal le are in raport cu statul suveran:

1) de ai acorda asistenta militara pe timp de război

2) de-al sprijini cu fonduri băneşti
La rândul său statul suveran protejează şi apăra statul vasal.

Statul protejat, este un stat vasal in forma moderna

Dominioanele Britanice , au fost integrate in aşa numita comunitate britanică de națiuni (commonwealth of nations), formată din fostele colonii ale imperiului britanic , actualmente state independente membre ale O.N.U (India , Hong Kong, Australia, Canada)

Teritoriile sub mandat , sunt foste colonii germane şi unele dintre fostele provincii ale imperiului otoman a căror administrare şi-a asumat-o in trecut Liga Națiunilor.
Statele sub tutela internaționala, au luat locul fostelor teritorii sub mandat, potrivit cartei O.N.U.

Forma de guvernământ
Este modalitatea prin care se exercita puterea fiind independentă de structura de stat

Principalele forme de guvernământ:
- Democrația
- Oligarhia
- Monocrația
- Formele mixte
- Formele specifice statelor socialiste

Democrația: este acea forma de guvernământ in care puterea aparține poporului şi o exercita suveran după caz prin corpul sau electoral sau corpul sau referendar.

Caracteristicile democrației :

1) universalitatea participării la rezolvarea treburilor publice

2) consacrarea şi garantarea efectiva a drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului

3) respectul şi protecția minorităților de orice fel

4) pluralismul ideologic

5) pluralismul instituțional

6) aplicarea principiului majorității in adoptarea deciziilor

Democrația se poate prezenta sub mai multe forme şi anume : democrația directă , democrația reprezentativă (ultrareprezentativă) , democrația semireprezentativă şi democrația semidirectă.

Democrația directa este acea forma de guvernământ democratic caracterizată prin faptul ca poporul se autoguvernează , legiuieşte el însuşi şi tot el controlează executarea legilor.

Aceasta forma de guvernământ nu a existat , nu exista , şi poate nu va exista.

Democrația reprezentativa este o democrație reală şi autentică atunci când in societate toți cei care îşi doresc libertatea şi egalitatea ii domina pe cei care îşi doresc puterea. In doctrina s-au formulat 2 concepții cu privire la suveranitatea care justifica 2 sisteme de guvernământ reprezentativ.

Aceste 2 concepții sunt : suveranitatea populara şi naționala.

Suveranitatea populara , in aceasta concepție se pleacă de la premisa ca suveranitatea aparține întregului popor fiind împărțită in cote părți egale tuturor indivizilor. Suveranitatea in aceasta concepție este inalienabila şi imprescriptibila. Suveranitatea nu se poate manifesta decât prin voința celor care o dețin , reprezentanții poporului fiind simpli mandatari ai acestuia aflându-ne astfel in prezenta unui mandat imperativ, adică aleşii poporului pot fi revocați din funcție.

Suveranitatea naționala. Conform acestei teorii , suveranitatea aparține națiuni privita ca entitate abstracta. In acest caz suveranitatea este inalienabila , imprescriptibila şi indivizibila.

Corpul electoral, pe calea sufragiului (pe calea alegerilor) işi desemnează reprezentații pentru ca aceştia in numele poporului sa exercite suveranitatea.

Reprezentații individuali ai alegatorilor devin astfel reprezentații generali ai națiunii privita ca entitate colectiva şi abstracta. In acest caz mandatul reprezentanților este un mandat reprezentativ ceea ce echivalează cu a spune ca aceştia , nu pot fi revocați din funcțiile elective (funcție dobândita in urma alegerilor)

Neajunsurile (scăderile) concepției vizavi de suveranitatea naționala

1) excluderea oricărei subordonări juridice intre reprezentați şi cei care iau ales
2) posibilitatea ca adunarea reprezentativa (parlamentul) sa cada in arbitrariu şi voluntarism
3) corpul electoral devine astfel un simplu instrument de desemnare a reprezentaților şi nu unul de voința
4) adunarea reprezentativa considerata depozitarea exclusiva a suveranității naționale, având omnipotenta de a decide in toate drepturile națiunii , se transforma intr-un interpret infailibil, al voinței naționale .

5) transformarea voinței generale in voința partidului sau a formațiunii politice căruia parlamentarul ii aparține şi la care in principiu se conformează in special in situația in care structurile de partid sunt rigide iar disciplina de partid este severa.

<u>Democrația semireprezentativă</u> este rezultatul încercărilor şi tentativelor de a atenua consecințele negative ale ultrareprezentativității.

Caracteristici:

1) instituționalizate sau nu legăturile parlamentarilor (celor aleşi) cu corpul electoral au devenit o practica constanta a democrațiilor constituționale moderne.
2) Asupra celor aleşi planează permanent pericolul de a nu fi realeşi de către corpul electoral
3) Corpul electoral cu ocazia alegerilor se exprima de regula şi asupra unui program economic , de guvernare pe care candidatul in alegeri îl susține ca independent sau ca membru al unei formațiuni politice
4) Publicitatea vieții parlamentare este de natura a da corpului electoral posibilitatea unui control eficient asupra activității parlamentare
5) Durata mandatului celor aleşi este limitat in timp
6) Majoritatea sistemelor constituționale moderne au prevăzut prin legislația lor sau au stabilit ca şi cutuma, imposibilitatea unei persoane de a dobândi mai mult de 2 mandate elective
7) Democrațiile constituționale au stipulat in legislația lor posibilitatea dizolvării sau disoluției adunării reprezentative a parlamentului înainte de expirarea mandatului

<u>Democrația semidirectă</u> este acel sistem in care coexista şi se realizeaza prin mijloace tehnice adecvate , principiul reprezentativitati şi democratia directa

Mijloace de interventie ale poporului in procesul legiferariI:

1. Initiativa legislativa este modalitatea de obtinere a legii indiferent de natura ei, organica sau ordinara la propunerea directa a cetatenilor

- Initiativa legislativa pentru a avea un efect juridic trebuie semnata de un numar minim de cetateni cu drept de vot.

2. Veto-ul popular este modalitatea prin care corpul electoral printr-o petitie colectiva se opune unei legi adoptate de catre parlament in intervalul scurs intre data adoptarii legii şi data intrarii sale in vigoare

3.Revocarea individuala sau colectiva a parlamentarilor , reprezinta posibilitatea pe care o are corpul electoral de a pune capat unui mandat electiv inainte de termen

4. Referendumul este modalitatea cea mai frecventa şi mai semnificativa de realizare a democratiei semidirecte. Prin referendum la initiativa unor organe de stat abilitate (sef de stat , guvern, parlament , primar consilii locale, judetene) cetatenii cu drept de vot sunt chemati sa-şi exprime obtiunea prin da sau nu la unele probleme de interes general. Referendumul poate fi obligatoriu sau facultativ.

5. Optiunea reprezinta posibilitatea acordata corpului electoral de a alege intre 2 sau mai multe solutii legislative pentru reglementarea aceleaşi probleme.

6. Recall-ul deciziilor judecatoresti este posibilitatea acordata corpului electoral de a anula o decizie judecatoreasca prin care o lege a fost declarata neconstitutionala

Monocratia este o putere personalizata. Monocratia presupune eventual şi prezenta mai multor organe in stat numai ca in acest caz ele au un rol pur decorativ , puterea apartine unui singur om, pricipiilor specifice democratiei i se opune autoritarismul, ortodoxia ideologica şi exclusivismul.

Tipuri de monocratie:

Monocratii clasice (tip istoric) : monarhia absoluta (absolutismul monarhic) , tirania (despotismul) , dictatura

Monocratia populara caracterizata prin urmatoarele:

1) personalizarea puterii
2) obstinatia pentru permanentizarea puterii
3) suportul popular real sau imaginar
4) unicitatea organelor guvernante
5) partidul unic
6) totalitarismul

Alte monocratii dictatoriale: dictaturile militare

Oligarhia este acea forma de guvernamant in care puterea este detinuta şi exercitata de un numar restrans de persoane sau familii.

Formele oligarhice de guvernamant se pot clasifica astfel :

- guvernamantul pluripersonal , aristrocatia , plutocratia censitara , partitocratia

Guvernamantul pluripersonal este acea forma oligarhica de guvernamant in care puterea este detinuta şi exercitata de un numar restrans de persoane care nu se constituie intr-un anumit grup social sau clasa sociala

Aristrocatia este guvernamantul unei clase sociale privilegiate , guvernamant exercitat in comun de un numar restrans de persoane , constituite in familii sau clase sociale ale caror privilegii se transmit de regula ereditar.

Plutocratia censitara este acea forma oligarhica de guvernamant in care minoritatea guvernanta nu presupune existenta unei clase sociale sau a unui grup social ci ea

este o simpla reuniune de persoane constituita ca urmare a aplicari censurilor in operatiunile electorale.

Partitocratia este acea forma oligarhica de guvernamant in care puterea este detinuta şi exercitata de partidele politice , manipuland şi exercitand o presiune irezistibila asupra institutilor statale.

Formele mixte de guvernamant , sunt rezultatul combinarii de diverse elemente apartinatoare celor 3 tipuri fundamentale democratia , monocratia şi oligarhia.

Tipuri de forme de guvernamant mixt :
Monarhia limitata , este forma de guvernamant in care puterea monarhului este limitata in exercitiul ei prin existenta şi a altor organe in stat , relativ independente şi cu atributii proprii.
Parlamentul dualist deriva din monarhia limitata fiind un pseudo constitionalism in care rolul principal il joaca primul ministru.
Cezarismul democratic rezulta din incercarea de conciliere intre monocratie şi democratie.

Formele specifice statelor socialiste , acest sistem de guvernamant care preia şi articuleaza tot ce are mai malefic monocratia , oligarhia şi cezarismul democratic. Mecanismul de guvernamant ne releva fara echivoc caracterul fals democratic al guvernarii.

Regimurile politice

Reprezinta ansamblul institutilor , metodelor şi mijloacelor prin care se realizeaza puterea. Dupa cum separatia puterilor in stat e mai conturata sau mai putin conturata mai stricta sau mai putin stricta , tot asa şi regimurile politice sunt variate , realitatea practica depaşind orice simple scheme teoretice.

Tipologia regimurilor politice are la baza modul de organizare a puterilor in stat precum şi interconditionalitatiile dintre ele.

Clasificarea regimurilor politice

1. regimuri politice care au la baza confuziunea puterilor:

- regimul politic dictatorial
- regimul politic directorial
- regimul politic guvernământul de adunare

2. regimul politic care are la baza colaborarea puterilor , regimul parlamentar

3. regim politic care are la baza independenta puterilor , regimul prezidential

4. regimuri politice mixte :

- regimul conventional
- regimul prezidential
- regimul politic intermitent prezidential

5. regimul politic specific statelor socialiste

1. - Regimul politic dictatorial este un regim politic ce se caracterizeaza prin faptul ca puterea executiva este preeminenta in raport cu cea legislativa Acest regim politic este unul instituit şi mentinut prin constrangere şi forta

- Regimul politic directorial. Se caracterizeaza prin faptul ca executivul este ales de catre legislativ pe un termen determinat fiind imposibil de revocat inainte de incetarea mandatului. Parlamentul (legislativul) nu poate demite guvernul dar in schimb ii poate controla actele , modificându-le şi uneori chiar anulându-le

- Regimul politic guvernamantul de adunare. Principala caracteristica a acestui regim este aceea ca legislativul este preeminent in raport cu executivul.

Acest tip de regim politic se aseamănă cu cel parlamentar fara insa a se identifica cu acesta , principala deosebire intre regimul parlamentar şi guvernamantul de adunare este aceea ca in regimul parlamentar executivul poate demisiona in timp ce in cazul guvernamantului de adunare , guvernul prin propria vointa nu poate pune capat mandatului primit.

Acest regim politic nu neaga separatia puterilor in stat , numai ca puterile sunt inegale , una o domina pe cealaltă.

- Regimul parlamentar are la baza colaborarea puterilor , separatia dintre acestea caracterizandu-se prin suplete şi dinamism.

Caracteristicile regimului parlamentar

- Executivul sau puterea executiva este bicefala adica pe o parte seful statului iar pe de alta parte guvernul
- Seful statului este iresponsabil din punct de vedere politic in fata legislativului , in sensul ca acesta din urma nu il poate revoca din functie pe primul
- Guvernul este ales de catre parlament putand insa sa fie demis de catre acesta printr-o procedura constitutionala numita motiune de cenzura de unde rezulta ca guvernul raspunde politic in fata parlamentului ca un organ colegial şi solidar.
- guvernul raspunde indirect şi pentru activitatea sefului statului deoarece acestuia din urma ii sunt contrasemnate actele
- guvernul se sprijina in parlament pe o majoritate parlamentara care işi are sorgintea in propriul partid sau intr-o coaliție de partide
- executivul prin intermediul sefului statului poate sa dizolve parlamentul inainte de termen , respectand dispozitiile constitutionale in materie

Din punct de vedere istoric regimul parlamentar se poate prezenta sub 2 forme dualist şi monist

Regimul politic dualist se caracterizeaza prin faptul ca guvernul (executivul) raspunde politic atat in fata legislativului cat şi in fata sefului statului

Regimul politic monist, caracterizat prin aceea ca guvernul raspunde politic numai in fata parlamentului

Din combinarea sistemului de partide cu sistemul parlamentar , regimul parlamentar se poate prezenta sub 2 forme, bipartid şi multipartid.

Sistemul parlamentar bipartid se caracterizeaza prin existenta fie a numai 2 partide politice, mai este numit perfect sau numeric fie cu 2 partide mai importante numit imperfect sau calitativ. Acest tip de regim parlamentar este specific S.U.A , U.K.

Bipartidismul se caracterizeaza prin alternanta regulata sau mai putin regulata a celor 2 partide la putere

in urma sufragiului (alegerilor) bipartidismul confera sistemelor politice , formarea unor majoritati parlamentare , omogene , stabile pe intreaga perioada a legislaturii cu consecinta directa a unei stabilitati guvernamentale.

Alegerea primului ministru se face de catre corpul electoral cu ocazia alegerilor in persoana sefului partidului care a castigat alegerile.

Multipartid este constituit din 2 sau mai multe partide , este specific tarilor latine şi se caracterizeaza in principal prin formarea in urma alegerilor a unor majoritati parlamentare conjuncturale neomogene ce conduc la formarea unor guverne caracterizate de asemenea prin instabilitate politica.

Regimul prezidential

In mare parte este sistemul american

Caracteristicile regimului prezidential :

- independenta celor 2 puteri (executiva , legislativa)
- separarea stricta a atributiilor intre executiv şi legislativ
- suplete in procesul exercitarii puterilor de unde rezulta şi colaborarea lor functionala
- executivul este monocefal , adica seful statului ales prin sufragiu universal este şi seful guvernului
- guvernul nu raspunde colegial şi solidar in fata parlamentului, in aceasta situatie membrii guvernului fiind raspunzatori doar individual , numai in fata sefului statului care este şi seful guvernului
- seful statului nu poate provoca disolutia sau dizolvarea parlamentului dar la randul sau nici parlamentul nu il poate revoca din functie
- principala scadere a acestui regim prezidential este aceea a posibilitatii regimului politic de a aluneca spre prezidentialism sau altfel spus spre omnipotenta executivului

Regimurile politice mixte: sunt rezultatul combinarii diferitelor elemente ale regimurilor politice in special cel parlamentar şi prezindetial.

Regimul conventional. Se caracterizeaza prin faptul ca parlamentul domina executivul.

Regimul prezindential. In care hegemonia apartine sefului statului (Austria şi Irlanda)

Regimul intermitent prezidential caracterizat prin aceea ca presedintele şi primul ministru işi partajeaza cu intermitenta atributiile executive. (Ex: Portugalia , Finlanda)

Regimurile politice specifice tarilor socialiste sunt in marea majoritatea şi pe toata durata existentei lor in ciuda diversificarii şi nuantelor regimurilor politice totalitare, dictatoriale.

Sisteme partizane (sisteme de partide) şi al altor forte sociale

Partidul este o formațiune mai mult sau mai puțin durabilă al cărei scop este de a cuceri sau conserva ori cel puțin influența puterea , având la baza un program ideologic şi o strategie elaborata.

Trăsături comune partidelor politice:

- Sunt entități mai mult sau mai puțin durabile in timp
- Au la baza programe ideologice
- Partidele politice sunt structuri care au membri aderenți sau susținători funcționând după norme stricte, precise şi urmărind obiective programatice
- Scopul principal al partidelor politice este de a cuceri , conserva sau cel puțin influenta puterea publica.
- Obiectivul partidelor politice este câştigarea alegerilor , ajungerea la puterea publica, şi rareori schimbarea regimului politic.
- Partidele politice determina formarea in parlament a grupurilor parlamentare
- Partidele politice pot influenta in mare măsura atât sistemul electoral cât şi regimul politic
- Partidele politice pot conduce, vizavi de regimul politic la care se raportează fie la stabilitate , fie la instabilitate politica

Clasificarea partidelor politice

Exista partide politice avand origine în sistemul electoral sau parlamentar. Sunt în fapt acele partide politice care au luat nastere ca urmare a transformarii unor comitete electorale în partide politice. Exista partide politice avand origine în afara sistemului electoral sau parlamentar. Sunt acele partide care s-au transformat în astfel de forte sociale ca urmare a transformarii unor grupuri religioase , a unor asociati profesionale , a unor sindicate în partide politice.

De asemenea exista partide de cadre sau de opinie sunt partide asa zise ale notabilitatilor care nu au ideologie sunt descentralizate obiectivului lor principal fiind orientarea şi supunerea electoratului. Totodata exista partide de mase mai sunt numite ideologice acestea constitutie regula caracterizandu-se prin faptul ca au puternice programe ideologice , sunt centralizate , rigide , cu o disciplina ferma de partid.

Sisteme partizane

Exista 3 tipuri de sisteme partizare şi anume monopartidismul, bipartidismul , şi multipartidismul.

Monopartidismul este acel sistem politic fie cu un singur partid specific regimurilor totalitare , dictatoriale , fie cu un partid dominant pe langa care exista alte partide mai mici insinifiante , pur decorative sau partide mai mici care nu au forta electorala.

Bipartidismul poate fi de 2 tipuri , perfect sau cantitativ cu numai 2 partide politice ceea ce reprezinta evident un simplu deziderat , pentru ca în realitate nu exista un sistem politic cu doar 2 partide politice si bipartidism imperfect sau calitativ în care sunt dominante 2 partide politice , restul necontand în ecuatia electorala.

Bipartidismul mai poate fi echilibrat atunci cand cele 2 partide ajung la putere cu o anumita regularitate, sau bipartidism dominant în care un partid din cele 2 işi adjudeca în baza alegerilor ciclurile electorale. De asemenea bipartidismul raportat la disciplina de partid poate fi suplu sau rigid. În bipartidismul suplu membri de partid au posibilitatea de a-şi expune parerile şi opțiunile lor în cadrul parlamentului fara sa respecte neaparat indicatiile sau sugestile conducerii partidelor respective. Bipartidismul rigid acesta se caracterizeaza prin faptul ca membri de partid sunt fideli conducerii acesteia, primul ministru în parlament putandu-se astfel baza pe loialitatea membrilor de partid în luarea decizilor.

Multipartidismul se caracterizeaza prin inexistenta unui guvern monocolor sau cvasimonocolor , adica format dintr-un singur partid politic.
Multipartidismul poate fi la randul sau de 2 tipuri asimetric şi simetric.

Multipartidismul asimetric, acest sistem partizan se caracterizează prin aceea ca un partid politic are vocație majoritara , dar pentru a putea guverna face apel la partidele mijloci şi mici pentru a putea încheia coaliții de guvernare (Suedia , Norvegia).

Multipartidism simetric cu 2 variante:
1) atunci când nici unul dintre partidele politice , participante la procesul electoral nu are vocație majoritara preferându-se formarea coalițiilor parlamentare , aceasta fiind şi regula

2) atunci când 2 partide politice au vocație majoritara şi prefera pentru o stabilitate guvernamentala formarea unor majorități parlamentare rezultate din coalițiile celor 2 partide sau a unuia dintre partide mici sau mijlocii.

Alte forte sociale

Grupurile de interese (grupuri de presiune) sunt forte sociale care cu toate ca nu au drept obiectiv cucerirea puterii politice , o exercita în fapt prin presiunile exercitate asupra acesteia. Grupurile de presiune încearca prin actiunile lor asupra puterii politice şi statale sa protejeze interesele membrilor lor.

Clasificarea grupurilor de presiune

Exista grupuri de presiune deschise cum este lobbismul. Acesta reprezinta un individ, mai multi indivizi sau mai multe grupari organizate de indivizi care actionand în numele şi pe seama altora încearca sa influenteze deciziile şi conceptiile autoritatiilor publice.

Grupuri de interese oculte caracterizate prin faptul ca actioneaza în mod direct asupra persoanelor purtatoare ale autoritatii publice ajungandu-se intr-un final la coruptie şi santaj.

Exista grupuri de presiune care urmaresc interese materiale sau sunt anumite asociatii profesionale ori grupuri de presiune care urmaresc interese morale sau altruiste cum sunt organizatiile ecologiste , feministe , liga antialcool , antifumat.

De asemenea grupurile de presiune pot fi de cadre sau de opinie, de masa sau ideologice pot fi de asemenea publice sau private.

Raporturile dintre partidele politice şi grupurile de interes

4 raporturi şi anume
- partidele politice şi grupurile de presiune se pot completa reciproc
- ele pot sa se confunde
- ele pot fi independente unele de alte
- ele işi pot partaja rolurile în societate

Sindicatele sunt, în sens larg vorbind, grupuri de interese cu o puternica componenta profesionala fiind considerate forte sociale extrem de redutabile în raporturile cu puterea publica având la dispoziție un mijloc de acțiune deosebit de eficace şi anume greva.

Sistemul electoral

Reprezinta totalitatea normelor juridice articulate şi ierarhizate avand ca obiect de reglementare dreptul de a alege şi de a fi ales în organele reprezentative ale puterii precum şi principiile sufragiului , modul de organizare şi desfasurare al alegerilor şi de repartizare a rezultatelor votarii.

Drepturile electorale sunt dreptul de a alege şi dreptul de a fi ales.

Dreptul de a alege este prerogativa recunoscuta şi garantata unei persoane ca în conditiile legislatiei din statul respectiv sa-şi desemneze reprezentatii în cadrul autoritatilor publice centrale sau locale.

Dreptul de vot este un drept universal.

Condiții pentru exercitarea dreptului de vot

- *Vârsta* (capacitatea electorala sau politica) majoritatea sistemelor contemporane constituționale prevăd o vârsta minima pentru exercitarea dreptului de vot, şi anume cel puțin 18 ani, împliniți inclusiv pana in data alegerilor

- *Cetățenia* pentru ca o persoana sa işi exercite dreptul de vot trebuie sa fie cetățean al statului respectiv
- *Capacitatea de exercițiu a drepturilor politice*

Dreptul de a fi ales

Se exercita în principiu în aceleaşi condiții ca şi dreptul de vot fiind necesare uneori câteva condiții suplimentare referitoare la:

1. Vârsta este mai ridicata în acest caz decât în situația dreptului de a alege.

2 Un anumit stagiu de naturalizare (adica o anumita perioada de timp de la data dobandirii cetateniei şi pana la data la care se poate exercita acest drept de a fi ales ,

3. instituirea unor incompatibilitati intre calitatea de candidat şi exercitarea anumitor profesii (militarii , magistratii, etc)

Exercitarea dreptului de vot se face, de regula, direct fara intermediari. Exista însa sisteme constitutionale care mai practica votul indirect adica prin persoane interpuse, prin intermediari (electori).

Votul este universal , egal , secret , direct , de regula liber exprimat (facultativ)
Putine state mai practica votul obligatoriu Ex: Belgia , Australia

Pentru combaterea absenteismului la vot au fost consacrate şi se mai practica cu totul izolat 2 sisteme de vot , votul prin corespondenta şi votul prin procura.

Aceste 2 sisteme prezinta 2 mari neavantaje , sau 2 mari neajunsuri. Un prim dezavantaj al fi acela ca favorizeaza fraudarea alegeriilor iar al doilea ca ar încalca atributul secret al votului.

Scrutinul este cel mai important element al sistemului electoral

Exista 3 tipuri de scrutin :

- scrutinul majoritar
- scrutinul reprezentarii proportionale
- scrutinul mixt

Scrutinul majoritar

Este cel mai simplu şi mai clar şi da drept castig de cauza candidatului în alegeri sau listei de candidati care a obtinut cel mai mare numar de voturi, fie dupa primul tur de scrutin fie dupa cel de-al doilea tur de scrutin.

Scrutinul majoritar poate fi uninominal sau plurinominal (de lista).

Uninominal , în acest sistem alegatorii desemneaza dintre mai multi candidati în alegeri un singur candidat . Cel plurinominal (de lista) consta în faptul ca alegatorii desemneaza dintre mai multi candidati în alegeri 2 sau mai multi reprezentanti ori dintre mai multe liste de partid , o singura lista.

De asemenea, scrutinul majoritar poate fi cu unul sau 2 tururi de scrutin.

1. Scrutinul uninominal cu un singur tur de scrutin caracterizat prin faptul ca da drept castig de cauza în alegeri candidatului care a obtinut cel mai mare numar de voturi indiferent de numarul cetatenilor cu drept de vot care s-au prezentat la urne.
2. Scrutinul uninominal cu 2 tururi de scrutin intervine atunci cand dupa un prim tur de scrutin nici unul dintre candidati nu a obtinut majoritatea voturilor conform legislatiei statului respectiv , organizandu-se astfel un al doilea tur de scrutin la care participa primii doi candidati care au obtinut cele mai multe voturi în primul tur de scrutin
3. Scrutinul plurinominal (de lista) cu un singur tur de scrutin , este practicat în combinatie cu scrutinul reprezentarii proportionale

4. Scrutinul plurinominal cu 2 turui de scrutin este mult mai complicat de aceea nu se practica decat cu totul izolat

Avantajele şi dezavantajele scrutinului majoritar

Avantaje

Alegatorii işi desemneaza în mod direct reprezentantii vazandu-şi astfel utilitatea votului lor.

Aplicarea acestui sistem conduce la formarea unor majoritati parlamentare stabile şi omogene pe toata durata legislaturii conducand în final şi la o stabilitate guvernamentala

Sistemul scrutinului majoritar favorizeaza bipartidismul sau bipolaritatea vietii politice.

Dezavantaje

- Scrutinul majoritar cu un singur tur , asigura reprezentarea parlamentara numai a alegatorilor majoritari.
- Daca se desfasoara pe liste de partid avantajeaza partidele mari şi puternice.
- Cel cu 2 tururi de scrutin conduce la inegalitati în reprezentarea parlamentara cu consecinta constituirii unei majoritati parlamentare vremelnice şi instabile şi în final instabilitate guvernamentala.
- Cu toate ca s-ar parea ca favorizeaza multipartidismul , partidele mici devin dependente de partidele mari.

Scrutinul reprezentarii proportionale

Este mai complicat , mai putin eficient , dar mai edificator.

Scrutinul reprezentarii proportionale nu-şi propune dintru început formarea unei majoritati parlamentare , ci sa reflecte cat se poate de exact reprezentarea parlamentara a diferitelor partide sau formatiuni politice , participante la procesul electoral în conformitate cu numarul de voturi obtinut de fiecare partid în parte

Avantaje şi dezavantaje

Avantaje

1. Toate voturile sunt luate în considerare
2. Toate opiniile (curentele) inclusiv cele minoritare sunt luate în considerare
3. Favorizeaza multipartidismul cu consecinta independentei partidelor

Dezavantaje

1. Alegatorii nu işi desemneaza în mod direct reprezentatii , ci ei voteaza în fapt o lista de candidati ai unui partid politic de cele mai multe ori necunoscand nici o persoana de pe acea lista
2. aplicarea acestui sistem are drept consecinta formarea majoritatilor parlamentare neomogene care au drept rezultat instabilitate guvernamentala
3. favorizeaza prin multiplicarea optiunilor electoratului o proliferare a partidelor politice ceea ce constituie un factor de dezorientare a electoratului.

Sistemul mixt

Rezulta din combinarea scrutinului majoritar cu cel al reprezentarii proportionale

Scrutinul mixt poate imbraca mai multe forme.

Sistemul votului unic transferabil , adica alegatorul avand în fata o lista de candidati işi exprima optiunea pentru unul dintre candidati dar indica şi ordinea de preferinta pentru ceilalti candidati

Sistemul votului cumulativ este acel sistem mixt în care alegatorul dispune de mai multe voturi adica de atatea voturi cate mandate de parlamentari sunt de distribuit putand sa le foloseasca pe toate pentru un singur candidat

Sistemul votului limitativ în care alegatorul dispune de asemenea de mai multe voturi dar în orice caz mai putine decat numarul mandatelor de distribuit şi nu le poate folosi pe toate pentru un acelaşi candidat

Sistemul votului unic netransferabil adica alegatorul dispune de un singur vot pe care il foloseste exprimandu-şi optiunea pentru un singur candidat dand drept castig de cauza în final celui care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

Sistemul francez de liste acest sistem are la baza idea aditionarii voturilor obtinute de listele diferitelor partide politice înscrise în cursa electorala în baza unor întelegeri prealabile exista 3 posibilitati:

1. daca partidele politice nu au nicio întelegere prealabila pentru aditionarea voturilor atunci repartizarea mandatelor se face conform sistemului reprezentarii proportionale
2. daca partidele politice au încheiat o întelegere prealabila cu privire la aditionarea voturilor , iar acestea nu au obtinut impreuna majoritatea voturilor valabil exprimate, repartizarea mandatelor se face tot în baza sistemului reprezentarii proportionale.
3. daca partidele politice au încheiat o întelegere prealabila pentru aditionarea voturilor şi acestea impreuna au obtinut majoritatea voturilor valabil exprimate, atunci toate mandatele vor fi culese de catre partidele politice, parti ale întelegeri prealabile

Sistemul dublului buletin (sistemul reprezentarii proportionale personalizate, sistemul german) consta în aceea ca fiecare alegator dispune de 2 buletine de vot fiind o combinatie între scrutinul majoritar şi scrutinul reprezentarii proportionale. Cu un buletin de vot pe baza scrutinului majoritar uninominal alegatorul işi desemneaza în mod direct reprezentantul în circumscriptia sa electorala , cu celalalt buletin de vot pe baza scrutinului reprezentarii proportionale voteaza o lista de candidati ai unui partid politic la nivel national. Prin urmare prin aplicarea acestui sistem rezulta 2 categorii de parlamentari:

1. pe baza scrutinului majoritar uninominal parlamentari aleşi la nivelul circumscriptiei electorale
2. pe baza scrutinului reprezentarii proportionale rezulta parlamentari aleşi pe listele de partid la nivel national.

Parlamentele

Raportat la structura parlamentelor acestea pot fi unicamerale sau bicamerale.
Unicameralismul este acel sistem parlamentar în care parlamentul este constituit dintr-o singura camera parlamentara.
Unicameralismul este specific statelor unitare şi raspunde din acest punct de vedere cel mai bine exigentelor unei democratii constitutionale.
Parlamentul în acest caz este ales prin vot universal , egal , secret, direct, şi de regula liber exprimat.

Avantajele aplicarii unicameralismului în statele unitare.

1. sistemul unicameral asigura dinamica procesului legislativ

2. unicameralismul evita lupta pentru preponderenta (suprematie) , între 2 camere parlamentare
3. scad foarte mult costurile parlamentare

Bicameralismul

Este acel sistem parlamentar în care parlamentul este constituit din 2 camere desemnate de regula distinct de catre corpul electoral , camere ce îndeplinesc functiile încredintate prin constitutie , legi şi regulamente parlamentare.

Criteriile esentiale ale bicameralismului sunt :

1. Recunoasterea existentei celor doua camere parlamentare prin chiar dispozitiile constitutionale ca fiind entitati sau structuri ale parlamentului.
2. alegerea celor doua camere sa se faca distinct de catre corpul electoral.

Bicameralismul presupune divizarea puterii şi totodată modelarea ei, creşterea calității muncii parlamentare , gratie unui dublu examen cu riscul temporizării procesului legislativ şi a ascuțirii luptei pentru supremație între cele doua camere.

Tipuri de bicameralism

1. Bicameralism aristocratic se caracterizeaza prin faptul ca una dintre camere numita Camera populara (Camera de jos) este aleasa prin vot universal , egal , secret, direct, şi de regula liber exprimat, raspunzand astfel exigentelor unui stat democratic. Cea de-a doua Camera , numita Camera înalta este una nedemocratica , apartinand unei clase sociale privilegiate în speta unei aristocratii.
2. Bicameralism politic este specific şi se aplica în statele unitare unde parlamentele sunt formate din doua camere democratice unde cea de-a doua

camera numita Camera înalta (Senatul) ar avea rolul de a tempera asa zisul elan revolutionar al primei camere a parlamentului.

3. Bicameralismul social economic : se caracterizeaza prin existenta a doua camere dintre care una democratica aleasa în conformitate cu exigentele unei democratii constitutionale , iar cea dea doua camera este una nedemocratica prin modalitatea de constituire fiind formata din reprezentati ai diverselor organizatii şi asociatii socio-profesionale.
4. Bicameralismul federal : depinde de structura statului şi raspunde cel mai bine necesitatii de a asigura echilibrul şi armonia între statele federate şi statul federal. Una dintre camere este constituita din reprezentantii intregii natiuni iar cealalta camera parlamentara este formata din membri aleşi reprezentanti directi ai statelor federate şi reprezinta astfel interesele particulare ale acestora.

Structura adunariilor parlamentare sau a camerelor parlamentare

Adunarea reprezentativa sau camerele parlamentului sunt conduse de anumite organe cum ar fi presedintele camerei precum şi un organ colegial ori o comisie parlamentara care il ajuta pe presedintele camerei în exercitarea atributiunilor ce-i revin.

Presedintele camerei este ales sau numit şi exercita atributiile ce-i sunt conferite prin dispozitiile constitutionale , legi şi regulamente parlamentare.

Principalele atributii ale presedintelui cameri sunt urmatoarele:

1. Vegheaza la respectarea procedurilor parlamentare
2. Conduce lucrarile camerei
3. Asigura utilitatea şi demnitatea dezbateriilor parlamentare
4. Asigura gestiunea administrativa a camerei

5. Exercita unele prerogative ale sefului statului pe timpul cand acesta din urma se afla în imposibilitatea de a-şi exercita atributiunile.
6. Reprezinta camera în raporturile sale cu celelalte organe de stat

Comisiile parlamentare : sunt organe interne de lucru ale camerelor parlamentului avand o competenta de specialitate , comisiile parlamentare sunt întru totul subordonate camerelor parlamentare. Spunem despre o comisie parlamentara ca are o competenta de specialitate în conditiile în care aceasta se ocupa de un anumit domeniu al vietii sociale cum ar fi : finante, agricultura , industrie, juridic, relatii externe , etc.

Comisiile parlamentare elaboreaza rapoarte şi avize în baza carora camerele parlamentare decid. Comisiile parlamentare pot fi temporare (adhoc) şi permanente. Comisiile temporare (adhoc) sunt constituite în scopul rezolvarii unor probleme punctuale determinate. Comisiile permanente se constituie pe durata intregii legislaturi sau sesiuni parlamentare. Bicameralismul ofera posibilitatea constituirii şi unor comisii asa numite mixte formate din parlamentari care apartin ambelor camere ale parlamentului. Prezenta parlamentariilor la comisiile parlamentare este în raport cu legislatia fiecarui stat obligatorie sau facultativa.

Un parlamentar trebuie sa faca în mod obligatoriu parte dintr-o comisie parlamentara permanenta ceea ce nu exclude posibilitatea apartenentei sale şi la alte comisii parlamentare. Constituirea comisiilor parlamentare se face dupa caz de presedintele camerei, organul colegial care il ajuta pe presedinte în exercitarea atributelor ori de catre o comisie parlamentara anume constituita în acest scop. Comisiile parlamentare işi desfasoara activitatea pe parcursul sesiunilor parlamentare dar exista posibilitatea ca activitatea lor sa continue şi între sesiunile parlamentare adica pe perioada vacantei parlamentare.

Atributiile comisiilor parlamentare

1. elaboreaza rapoarte şi avize asupra poriectelor de legi ce sunt depuse la parlament de catre initiator în vederea adoptarii lor.
2. întocmesc studii şi analize cu privire la cele hotarate de catre camerele parlamentare.
3. Analizeaza petitiile ce le sunt adresate de catre cetateni
4. Asculta informari periodice din partea conducatorilor unor organe ale administratiei publice centrale sau locale
5. exercita în raport cu legislația în vigoare şi în domeniul lor de competenta uneori, inițiativa legislativa.

Grupurile parlamentare

Sunt formate de regula din parlamentari aparținând aceleaşi formațiuni politice sau care subscriu aceluiaşi program politico economic sau sunt adepţii aceloraşi idei. Sunt structuri organizatorice interne ale camerelor parlamentare constituite pe baza afinitatilor politice. Grupurile parlamentare dau suplete activitatii camerei concentrand diversele idei şi tendinte politice din cadrul acesteia. Legislatia fiecarui stat stabileste un numar minim de parlamentari care trebuie sa faca parte pentru existenta unui grup parlamentar. Scopul grupurilor parlamentare este acela de a defini o pozitie comuna membrilor lor.

Sesiunile parlamentare

Sesiunea parlamentara este forma organizatorica de lucru a parlamentului pe durata intregii legislaturii. Legislatura este perioada cand parlamentul işi exercita atributiunile constitutionale şi care variaza de la stat la stat (4 ani , 5 ani). Legislatura nu poate fi întrerupta decat in cazul dizolvarii sau disolutiei parlamentului de catre organul de stat abilitat în acest sens.

Sesiunile parlamentare pot fi de 3 tipuri : 1) ordinare , 2) extraordinare şi 3) de plin drept

1) sesiunile parlamentare ordinare sunt predeterminate pe durata unui an calendaristic Convocarea acestor sesiuni parlamentare se face de regula de catre presedintele camerei parlamentare

2) Sesiunile extraordinare se convoaca pentru rezolvarea unei situatii punctuale , determinate, neobisnuite de catre urmatoarele subiecte de drept : Seful statului , Presedintele camerei , Guvernul , Un numar minim de parlamentari, ori de catre organul colegial de conducere a camerei (biroul permanent al camerei)

3) sesiune de plin drept , se convoaca prin simplul fapt al iviri unei situatii extraordinare care necesita o reglementare rapida fara a mai fi nevoie de îndeplinirea prealabila a unor proceduri de convocare.

Autonomia adunărilor parlamentare

Se poate prezenta sub trei aspecte, şi anume autonomia administrativa , autonomia financiara şi autonomia regulamentara.

1. Autonomia Administrativa

Se exprima prin dreptul fiecarei camere parlamentare de a se administra singura sau altfel spus de a se autoadministra. Seviciile administrative ale camerelor parlamentare nu sunt subordonate fiind complet independente fata de autoritățile guvernamentale , dar şi fata de corpul functionarilor publici , atat sub aspectul recrutarii personalului administrativ , al remunerării , al avansarii cat şi al disciplinei. Functionarii administrativi parlamentari constituie un corp de functionari distinct , independent , al carui statut este stabilit de camera parlamentara de care apartin sau de catre biroul permanent al acesteia.

2. Autonomia financiara consta în dreptul fiecarei camere parlamentare de a-şi stabili propriul sau buget de venituri şi cheltuieli integrat în bugetul national precum şi posibilitatea de a-şi controla executia bugetara.

3. Autonomia regulamentara consta în dreptul fiecarei camere parlamentare de a-şi adopta propriul sau regulament de organizare şi functionare în concordanta cu constitutia, legile şi hotararile parlamentului incidente în materia regulamentara.

Regulamentele de organizare şi functionare pot imbraca forma unor hotarari ale parlamentului sau a unei rezolutii sau chiar a mai multor rezolutii cu valoare normativa , adica pot sa stabileasca reguli pentru parlamentari.

Regulamentele de organizare şi functionare se adopta şi se aplica pe durata întregii legislaturi sau doar pe durata unei sesiuni parlamentare.

Regulamentele de organizare şi functionare se pot modifica şi\sau completa dupa o procedura asemanatoare celei aplicate la adoptarea regulamentului.

Regulamentele de functionare şi organizare sunt supuse controlului fie juridic din partea unei autoritati jurisdictionale competenta în aceasta materie (curti constitutionale sau tribunale constitutionale) fie prin chiar posibilitatea ca aceste regulamente sa fie modificate , posibilitate recunoscuta şi garantata prin chiar dispozitiile regulamentare.

Statul parlamentarilor

Parlamentarii pe durata exercitarii mandatului au dreptul la o protectie speciala care sa le asigure independenta şi securitatea.

Componentele statutului parlamentariilor sunt imunitatile parlamentare , incompatibilitatiile şi îndemnizațiile.

Imunitatiile parlamentare:

Au drept scop asigurarea independentei şi protectiei parlamentariilor pe durata exercitarii mandatului lor impotriva oricaror acte sau fapte abuzive indreptate impotriva lor din partea autoritatilor judiciare. Potrivit cu obiectul pot fi de doua tipuri:

- iresponsabilitatea juridica
- inviolabilitatea

Iresponsabilitatea juridica: vizeaza acele acte sau fapte savarşite de parlamentar în baza mandatului sau şi cu ocazia exercitarii acestuia. Astfel un parlamentar nu poate fi tras la raspundere juridica pentru, de exemp, opinile, voturile , declaratile , intrebarile ocazionate de exercitarea mandatului sau

Inviolabilitate : vizeaza acele acte sau fapte savarşite de parlamentar în afara exercitarii mandatului sau pana cand camera care ii apartine va hotara asupra perchezitionarii , retinerii ori arestarii acestora.

Doua sunt conditiile esentiale ale imunitatii parlamentare şi anume:

1) Actele sau faptele sa nu exceada limitelor exercitarii mandatului parlamentar
2) Actele sau faptele sa aiba o legatura directa cu mandatul parlamentar

Incompatibilitățile : sunt acele reguli juridice care interzic parlamentarului ca pe durata exercitării mandatului sau în scopul asigurării independentei şi probității sale sa exercite o alta funcție publica de autoritate sau sa aibă o alta ocupație publica sau privata incompatibila cu mandatul. Astfel nimeni nu poate fi în acelaşi timp şi deputat şi senator , nu poate fi in acelasi timp senator, deputat şi presedinte, nu poate fi parlamentar şi primar, nu pot fi parlamentar şi membru in consiliile

locale, judetene etc. Parlamentarul dupa depunerea juramantului este obligat ca într-un termen predeterminat sa opteze între calitatea de parlamentar şi cealalta functie ori ocupatie, publica sau privata incompatibila cu mandatul parlamentar. Daca parlamentarul nu işi exprima opțiunea în acest termen, el se considera decazut de drept din calitatea de parlamentar.

Distinctia dintre ineligibilitate şi incompatibilitate:
Ineligibilitatea apartine dreptului electoral şi se constituie într-un obstacol la candidatura în timp ce incompatibilitatea apartine dreptului parlamentar şi se constituie în obstacol la exercitarea mandatului.

Indemnizațiile. Cu toate ca functia de parlamentar ar trebui sa fie o functie onorifica nefiind o profesie lucrativa, sistemele constitutionale resping ideea gratuitatii mandatului parlamentar sub motivul compensarii veniturilor de care este privat parlamentarul pe durata exercitarii mandatului sau. S-a instituit astfel un sistem al indemnizaților care se pot prezenta sub forme : poate imbraca o indemnizatie lunara sau anuala , de asemenea diurna de sedinta, diurna pentru zilele de lucru în consiliile parlamentare, gratuitate pe mijloacele de transport auto, aerian , fluvial şi caii ferate în exercitarea mandatului, gratuitate in ceea ce priveste cazarea parlamentarilor , rambursarea taxelor postale sau telefonice în exercitarea mandatului, realizarea unor birouri parlamentare în circumscriptiile electorale de unde vin parlamentarii.

Functiile parlamentelor: principalele functii ale parlametelor sunt:
Functia de reprezentare, de recrutare, de control şi functia deliberativa (legislativa)

1) Functia de reprezentare : a intregii populatii de reflectare a aspiratiilor intregii colectivitati şi de mediere în raport cu puterea executiva.

2) Functia de recrutare se realizeaza fie prin faptul ca toti membrii guvernului trebuie sa apartina unei camere parlamentare fie prin faptul ca odata desemnat primul ministru trebuie sa obtina în parlament votul de investitura pentru membrii guvernului şi programul de guvernare, fie prin faptul desemnarii primului ministru de catre unele dintre camerele parlamentului ori fie prin faptul autorizarii camerei parlamentului a numirii unor inalti functionari publici.

3) Functia de control: în democratiile constitutionale cele trei puteri se afla într-un echilibru datorat repartizarii judicioase atributiilor fiecaruia. Cu toate ca executivul nu este subordonat parlamentului acesta din urma exercita totuşi un control asupra guvernului.

Modalitatile prin care parlamentul exercita functia de control asupra activitatii guvernului ar putea fi urmatoarea:

1) sistemul informarilor şi rapoartelor periodice ale guvernului în fata parlamentului urmate de dezbateri şi de o motiune aprobativa sau negativa

2) la initiativa parlamentului şi uneori chiar şi la initiativa guvernului au loc dezbateri de politica generala sau speciala urmate de o motiune de incredere sau neincredere în guvern

3) uneori guvernul solicita o aprobare din partea parlamentului referitor la o initiativa a sa la o declaratie de politica generala or program politic

4) alteori guvernul solicita o autorizare pentru unele dintre deciziile sale cum ar fi declararea starii de asediu sau de urgenta, declararea starii de razboi, posibilitatea de a adopta ordonante guvernamentale, posibilitatea ratificarii unor tratate internationale

5) punerea sub acuzare a membrilor guvernului inclusiv a primului ministru precum şi a sefului statului

6) interpelarile

7) întrebarile

8) angajarea raspunderii politice a guvernului la initiativa sa , ori la initiativa parlamentului pe un proiect de lege , o declaratie de politica generala pe un program politic sau chiar independent de acesta.

Functia deliberativa

Are drept scop adoptarea unei decizii şi cuprinde mai multe etape şi anume:

1) Initiativa legislativa consta în dreptul unor subiecte determinate de a înainta legislativului proiecte de legi cu obligatia corelativa din partea parlamentului de a lua în dezbatere şi de a decide asupra textului propus.

Subiectele de drept care pot avea initiativa legislativa sunt seful statului guvernul, camerele parlamentului , comisiile parlamentare , parlamentarii individuali sau colectiv, precum şi cetatenii cu drept de vot.

2) Întocmirea unui raport sau aviz din partea uneia sau mai multor comisii parlamentare înaintea oricarei dezbateri în parlament , ori dupa prima sau a doua lectura a proiectului de lege

Rapoartele sau avizele contin propuneri concrete în idea imbunatatarii proiectului de lege fara a modifica fondul proiectului, iar uneori contin chestiuni de fond rezultand în final un proiect de lege cu un continut diferit de cel initial

3) Dezbaterea proiectului de lege. Dezbaterea comporta atat o dezbatere generala , dar şi ulterior o dezbatere pe articole ale proiectului de lege. Exista însa posibilitatea ca adunarea parlamentara sau camera parlamentara sa decida fie doar dezbaterea generala , fie doar dezbaterea pe articole a proiectului de lege

4) Votarea este faptul care permite degajarea unei majoritati a carei vointa în virtutea respectarii principilor democratiei anuleaza opinia minoritatii impunandu-se astfel respectul tuturor. Votarea se poate realiza deschis sau secret Deschis de poate realiza prin ridicarea mainii , oral sau ridicarea în picioare , iar votul secret se poate realiza cu buletine de vot, cu bile sau electronic. Majoritatea cu care se adopta deciziile prin vot este, dupa caz, simpla, absoluta sau calificata. Cvorumul de sedinta este de regula cel putin jumatate plus unul din numarul total al parlamentarilor.

5)Acordul camerelor parlamentului asupra proiectului de lege în cazul în care parlamentul este bicameral

6) Promulgarea legii. Dupa adoptarea legii în parlament aceasta trebuie sa fie promulgata într-un termen determinat de catre presedintele statului (în cazul monarhiilor constitutionale promulgarea imbraca forma sanctiunii regale)

Promulgarea este un atribut exclusiv al sefului statului şi reprezinta operatiunea de verificare şi autentificare a legii. Prin promulgare presedintele statului atesta faptul ca legea exista a fost adoptata conform procedurilor parlamentare dar, prin promulgare , presedintele nu se pronunta asupra constitutionalitatii legii , constitutionalitatea legii fiind de resortul exclusiv al unei instante de contencios constitutional (curte constitutionala sau tribunal constitutional).

Promulgarea legii de catre presedinte este obligatorie. Totuşi, inainte de promulgare presedintele poate cere parlamentului reexaminarea legii. In regimurile prezidentiale presedintele are un drept de veto suspensiv în ceea ce priveste promulgarea legilor ceea ce inseamna ca legea se intoarce în parlament , iar pentru

a putea fi promulgata ea trebuie votata cu cel putin doua treimi din numarul parlamentarilor.

7) Publicarea legii este operatia de aducere la cunostiinta a tuturor a legii adoptate în parlament Legea se publica în actul oficial al statului respectiv de regula denumit buletin oficial sau monitor oficial ori jurnal oficial. Legea intra în vigoare fie odata cu publicarea ei , fie la o data ulterioara prevazuta în textul acesteia

Constitutia

Este asezamantul politico juridic al oricarui stat

Constitutia este actul juridic normativ suprem adoptat de catre o putere constituanta dupa o procedura speciala cuprinzand norme juridice care au ca obiect de reglementare institutionalizarea şi exercitarea puterii si care sunt superioare celorlalte norme existente în societate.

Puterea constituanta este acea putere care are competenta de a adopta o noua constitutie sau modifica sau\şi completa o constitutie în vigoare. Asa fiind, puterea constituanta poate fi de 2 tipuri şi anume:

- putere constituanta originara
- putere constituanta derivata

Puterea constituanta originara este puterea celor care au creat un nou stat sau celor care au înfaptuit o revolutie şi are drept principal obiectiv stabilirea unei noi ordini juridice. Puterea constituanta originara mai este denumita şi putere constituanta primara , ea fiind atasata poporului.

Puterea constituanta derivata sau instituita care are competenta de a modifica şi\sau completa o constitutie existenta , o constitutie în vigoare. Modul de constituire organizare şi functionare a acestei puteri este stabilit prin chiar dispozitiile constitutiei existente.

Depaşirea limitelor acestei puteri , adica a limitelor în ceea ce priveste modificarea sau\şi completarea constitutiei în vigoare , constituie frauda la constitutie deoarece puterea constituanta derivata s-ar substitui celei primare.

Tipuri de constitutii

Avand drept criteriu modul de redactare, constitutiile pot fi de 2 tipuri şi anume constitutii cutumiare şi constitutii scrise.

Constitutiile cutumiare

Rezulta din uzante, obiceiuri şi precedente cu privire la modul de constituire organizare şi functionare a organelor puterii precum şi raporturile dintre aceste organe precum şi între autoritatiile publice şi cetateni. Constitutiile cutumiare sunt constitutii flexibile fiind imprecise şi incomode. Ele nu ofera certitudine şi stabilitate juridica.

Distinctia dintre cutume constitutionale şi constitutii cutumiare

Cutumele constitutionale intervin doar în cazul unui stat care are o constitutie scrisa , ele neputand în acest caz decat sa joace în raport cu constitutia scrisa decat un rol supletiv sau interpretativ.

Constitutia cutumiara apare în cazul în care într-un anumit stat exista un vid constitutional şi cuprinde acele norme juridice care au ca obiect de reglemetare modul de organizare şi exercitare a puterii.

Pentru a ne afla în prezenta unei cutume constituționale trebuie indeplinite următoarele condiții:

a) repetarea ei

b) durata (repetarea sa se producă un timp îndelungat)

c) constanta în aplicare
d) claritatea (ceea ce înseamnă ca obiceiul juridic sa nu fie susceptib de interpretări)
e) consensul (acreditarea pe scara larga a precedentului ca regula juridica)

Constituții scrise presupun o ordine juridică clară, sistematică, voluntară şi raționala. Constituțiile scrise la randu lor se pot împărți în constituții flexibile şi constituții rigide.

În ceea ce priveşte constituțiile flexibile , acestea conțin norme care din punct de vedere juridic au aceeaşi forța cu cea a legilor ordinare şi se adopta după o procedura legislativă obişnuită. Constituțiile scrise flexibile nu sunt de preferat deoarece ele pot fi uşor modificate sau abrogate prin simple legi ordinare. (Noua Zeelandă)

Constituțiile scrise rigide se caracterizează prin faptul ca ele pot fi modificate sau\şi completate printr-o procedura greoaie, complicata, diferita de cea prin care se adopta legile ordinare şi organice. De regula procedura de modificare sau\şi completare acestor constituții rigide, poarta denumirea de procedura de revizuire constituțională.

Nu exista nici constituții cutumiare şi nici constituții scrise în forma pura , ele coexistând şi completându-se reciproc.

Istoriceşte vorbind şi având drept criteriu modul lor de stabilire sau de elaborare, constituțiile se pot prezenta sub următoarele forme:

1) Carta concedata este un act juridic impus monarhului prin care acesta atesta existenta unor drepturi şi libertăți cetățeneşti, monarhul împărțind funcția legislativa cu o adunare legislativa.
2) Pactul este rezultatul compromisului între un monarh şi o adunare reprezentativa (1866 şi 1923 - România)
3) Statutul este o carte concedata votata printr-un plebiscit (1938 - România)

4) Convenția este acea constituție adoptata de o adunare reprezentativă după o procedura specifica şi fără concursul altor organe.

DEMOCRATIA CONSTITUTIONALA IN ROMANIA

ELEMENTELE CONSTITUTIVE ALE STATULUI ROMAN

I. NATIUNEA
II. TERITORIUL
III. AUTORITATEA POLITICA EXCLUSIVA SAU SUVERANA

I. Natiunea –un teritoriu fara populatie nu poate constitui un stat de unde rezulta ca populatia este una dintre dimensiunile inerente ale oricarui stat
-populatia este totdeauna fluctuanta, eterogena, fiind formata atat din cetateni romani, cat si din cetateni straini sau apatrizi
-ceea ce asigura distinctibilitate si permanenta statului roman este natiunea
-natiunea nu trebuie privita ca un fenomen exclusiv etnic sau biologic, ci ea reprezinta in fapt o realitate complexa, avand la baza comunitatea de origine etnica, de limba, de cultura, de religie, de factura psihica, si in special un trecut istoric si vointa de a fi impreuna a celor ce au dainuit pe un anumit teritoriu
-Romania este un stat natiune, definit astfel prin constitutia ei care prevede in mod expres ca Romania este stat national
-sentimentul national este strain ideii de sovinism. Dimpotriva, sentimentul national presupune ocrotirea tuturor minoritatilor, inlaturarea oricaror discriminari,

afirmarea si garantarea in drepturi a tuturor cetatenilor, solidaritatea si coeziunea celor care alcatuiesc poporul roman

-populatia isi gaseste reflectarea in stiinta dreptului constitutional sub aspectul cetateniei

CETATENIA

Cetatenia este o situatie juridica care rezulta din acele raporturi juridice ce intervin intre o persoana fizica si statul roman, situatie juridica caracterizata prin plenitudinea drepturilor si obligatiilor reciproce intre persoana fizica si statul roman, drepturi si obligatii stabilite prin constitutie si celelalte legi

-constitutia Romaniei stabileste ca cetatenia se dobandeste, se pastreaza sau se pierde in conditiile stabilite de legea organica (legea 21/1991)

-constitutia romaniei nu este o institutie juridica apartinatoare in totalitate dreptului constitutional, ci ea se afla la confluenta mai multori ramuri ale dreptului

-cetatenia apartine si dreptului constitutional motivat pe urmatoarele 2 considerente:

a)statul roman pe temeiul suveranitatii sale, stabileste statutul juridic al cetatenilor sai

b) numai cetatenii romani au dreptul sa participe la exercitarea puterii in formele institutionalizate ale democratiei directe sau in cele ale democratiei reprezentative

NATURA JURIDICA A CETATENIEI

-in doctrina juridica s-au formulat numeroase si controversate opinii legate de natura juridica a cetateniei: de la opinia conform careia cetatenia ar fi legatura ce uneste un individ, un grup de indivizi sau anumite bunuri cu un anumit stat, la

opinia conform careia cetatenia ar fi un raport politico-juridic de supusenie, un raport contractual, un statut personal, element al capacitatii juridice, la opinia imbratisata si de legiuitorul nostru in conformitate cu care cetatenia consta intr-un raport juridic care desemneaza ansamblul drepturilor si obligatiilor specifice conditiei de cetatean.

PRINCIPIILE REGLEMENTARII CETATENIEI ROMANE

-egalitatea intre cetateni

-cetatenia romana se dobandeste de regula ca efect al legaturii de sange

-nici o discriminare nu este admisa intre parinti cu privire la stabilirea cetateniei copilului minor pe baza legaturii de sange

-in raport cu statul roman cetatenia nu poate fi decat romana

-cetatenia nu se dobandeste si nu se pierde prin casatorie

-pierderea sau dobandirea cetateniei de catre unul dintre soti nu produce efecte juridice asupra cetateniei celuilalt sot sau a copiilor minori

-sunt si raman cetateni romani toti cei care au dobandit si pastrat cetatenia romana conform legislatiei anterioare

-cetatenia romana nu poate fi retrasa de cei care au dobandit-o prin nastere

-in anumite situatii cetatenia copilului minor poate fi stabilita si prin acordul parintilor, in conditiile legii

-Parlamentul, la propunerea guvernului, poate acorda unor straini in conditiile legii cetatenia romana de onoare.

MODURI DE DOBANDIRE A CETATENIEI ROMANE

-exista 2 moduri de dobandire a cetateniei:

a) de drept

- nasterea: copilul nascut din parinti cetateni romani sau daca cel putin unul dintre parinti are cetatenie romana, copilul va dobandi cetatenia romana, indiferent de teritoriul statului pe care se naste
- copilul gasit pe teritoriul Romaniei din parinti necunoscuti dobandeste cetatenie romana ca efect al prezumtiei relative ca cel putin unul din parinti este cetatean roman

b) prin efectul unui act juridic
1)dobandirea cetateniei prin adoptie
2)la cerere
3)prin schimbarea cetateniei parintilor

1) Copilul strain sub 18 ani va dobandi cetatenia romana prin adoptie daca :
- adoptatorii/adoptatorul sunt cetateni romani
-incuviintarea adoptiei este de competenta tribunalului de la domiciliului copilului
2) La cerere. Exista 2 situatii:
a) cererea este realizata de catre o persoana fizica care nu a mai avut cetatenie romana
b) atunci cand cererea este realizata de catre o persoana, cetatean strain sau apatrid, care a avut in trecut cetatenie romana, dar a pierdut-o din varii motive (redobandire cetateniei romane)

In primul caz cetățenia romana se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, dacă îndeplineşte următoarele condiții:
- s-a născut si domiciliază, la data cererii, pe teritoriul României sau, deşi nu s-a născut pe acest teritoriu, domiciliază in condițiile legii pe teritoriul statului roman de cel puțin 8 ani sau, in cazul in care este căsătorit si convietuieste cu un cetățean roman, de cel puțin 5 ani de la data căsătoriei;

- dovedeşte, prin comportament, acțiuni si atitudine, loialitate fata de statul roman, nu întreprinde sau sprijină acțiuni impotriva ordinii de drept sau a securității naționale si declara ca nici in trecut nu a întreprins asemenea acțiuni;
- a împlinit vârsta de 18 ani;
- are asigurate in România mijloace legale pentru o existenta decenta, in condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor;
- este cunoscut cu o buna comportare si nu a fost condamnat in țara sau in străinătate pentru o infracțiune care îl face nedemn de a fi cetățean roman;
- cunoaşte limba romana si poseda notiuni elementare de cultura si civilizatie românească, in măsura suficienta pentru a se integra in viața socială;
- cunoaşte prevederile Constituției României si imnul național.

In cel de-al doilea caz cetățenia romana se poate acorda si persoanei care a pierdut aceasta cetățenie si care cere redobandirea ei, cu păstrarea cetateniei străine si stabilirea domiciliului in țara sau cu menținerea acestuia in străinătate, dacă îndeplineşte in mod corespunzător condițiile:
- dovedeşte, prin comportament, acțiuni si atitudine, loialitate fata de statul roman, nu întreprinde sau sprijină acțiuni impotriva ordinii de drept sau a securității naționale si declara ca nici in trecut nu a întreprins asemenea acțiuni;
- a împlinit vârsta de 18 ani;
- are asigurate in România mijloace legale pentru o existenta decenta, in condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor;
- este cunoscut cu o buna comportare si nu a fost condamnat in țara sau in străinătate pentru o infracțiune care îl face nedemn de a fi cetățean roman;
3) Copilul născut din părinți cetățeni străini sau fără cetățenie si care nu a împlinit vârsta de 18 ani dobândeşte cetățenia romana o data cu părinții săi.

In cazul in care numai unul dintre părinți dobândeşte cetățenia romana, părinții vor hotărî, de comun acord, cu privire la cetățenia copilului. In situația in

care părinții nu cad de acord, tribunalul de la domiciliul minorului va decide, ținând seama de interesele acestuia. In cazul copilului care a împlinit vârsta de 14 ani este necesar consimțământul acestuia.

- cetatenia romana se dobandeste prin ordin al ministrului justitiei in conditiile legii cetateniei

PIERDEREA CETATENIEI ROMANE

-se poate realiza numai prin efectul unui act juridic. Modalitati :

1)retragerea cetateniei

2)renuntarea la cetatenie

3)pierderea cetateniei prin adoptie

4)pierderea cetateniei prin incredintarea copilului prin hotarare judecatoreasca irevocabila

5)stabilirea filiatiei fata de parinti si acestia sunt straini

1) Cetățenia romana se poate retrage persoanei care:

a) aflată in străinătate, săvârşeşte fapte deosebit de grave prin care vătăma interesele statului roman sau lezeaza prestigiul României;

b) aflată in străinătate, se inroleaza in forțele armate ale unui stat cu care România a rupt relațiile diplomatice sau cu care este in stare de război;

c) a obținut cetățenia romana prin mijloace frauduloase.

d) este cunoscută ca având legături cu grupări teroriste sau le-a sprijinit, sub orice forma, ori a săvârşit alte fapte care pun in pericol siguranța naționala.

Cetățenia romana nu poate fi retrasă persoanei care a dobândit-o prin naştere. Retragerea cetateniei romane nu produce efecte asupra cetateniei soțului sau copiilor persoanei căreia i s-a retras cetățenia.

2) Pentru motive temeinice se poate aproba renunțarea la cetățenia romana persoanei care a împlinit vârsta de 18 ani si care:

a) nu este invinuita sau inculpata într-o cauza penală ori nu are de executat o pedeapsa penală;

b) nu este urmărită pentru debite către stat, persoane fizice sau juridice din țara sau, având astfel de debite, le achită ori prezintă garanții corespunzătoare pentru achitarea lor;

c) a dobândit ori a solicitat si are asigurarea ca va dobândi o alta cetățenie.

Pierderea cetateniei romane prin aprobarea renunțării nu produce nici un efect asupra cetateniei soțului sau copiilor minori.

3) Copilul minor, cetățean roman, adoptat de un cetățean străin, pierde cetățenia romana, dacă, la cererea adoptatorului sau, după caz, a adoptatorilor, dobândeşte cetățenia acestora in condițiile prevăzute de legea străină. Minorului care a împlinit vârsta de 14 ani i se cere consimțământul.

4) Copilul minor, încredințat prin hotărâre judecătorească părintelui care are domiciliul in străinătate si care renunța la cetățenie, pierde cetățenia romana pe aceeaşi data cu părintele căruia i-a fost încredințat si la care locuieşte, cu condiția obținerii acordului celuilalt părinte, cetățean roman.

5) Cetățenia romana se pierde si in cazul in care filiația s-a stabilit numai fata de un părinte cetățean străin, celălalt părinte rămânând necunoscut. Data pierderii cetateniei romane este data stabilirii filiației copilului.

Procedura dobandirii si pierderii cetateniei este prevazuta de Legea cetateniei

DREPTURI SPECIFICE CONDITIEI DE CETATEAN ROMAN

1. Dreptul de a alege si de a fi ales in organele reprezentative ale statului
2. Dreptul de a nu fi extradat sau expulzat
3. Dreptul la protectie diplomatica
4. Dreptul de a fi admis in orice functii publice, civile sau militare
5. Dreptul de a avea acces la orice informatie de interes public
6. Dreptul de a avea cetatenia romana si dreptul de a pastra aceasta cetatenie
7. Dreptul de a dobandi in proprietate terenuri

OBLIGATII SPECIFICE CONDITIEI DE CETATEAN ROMAN

1. Fidelitatea fata de tara
2. Apararea tarii

II. Teritoriul

- este partea din globul pamantesc care cuprinde solul, subsolul, apele si coloana de aer de deasupra solului si a apelor asupra carora statul isi exercita suveranitatea sa exclusiva si deplina
- functiile teritoriului (cele mai importante):

a) teritoriul permite situarea statului in spatiu delimitarea lui de alte state

b) teritoriul este simbolul si factorul de protectie al ideii nationale

c) teritoriul determina intinderea si prerogativele puterii publice , suveranitatea si independenta acestuia.

A. Elementele constitutive ale teritoriului

1. Solul – principalul element al teritoriului este alcatuit din uscatul aflat sub suveranitatea statului

2. Subsolul este alcatuit din stratul care se afla imediat dedesuptul solului sau spatiului acvatic, statul avand drept de a dispune de el deplin si exclusive

3. Spatiul acvatic este forma din apele raurilor, lacurilor, canalelor, apelor porturilor precum si portiunea maritime de o anumita latime (12 mile) care se intinde de-a lungul tarmului denumita mare teritoriala.

4. Platoul continental este alcatuit din solul si subsolul marii adiacente coastelor, dar situate dincolo de marea teritoriala, pana la o adancimea de cel mult 200 de metri.

5. Zona contigua este spatiul maritim adiacent marii teritoriale avand o latime de 12 mile calculata de la limita exterioara a marii teritoriale

6. Spatiul aerian reprezinta coloana de aer de deasupra teritoriului terestru si a celui acvatic, si se intinde pana la limita exterioara a spatiului cosmic

Delimitarea teritoriului

- se face prin frontiere, care sunt linii reale sau imaginare trasate intre diferite puncte din globul pamantesc pentru a delimita teritoriul unui stat. Ele sunt terestre, fluviale, maritime, aeriene.
- Frontierele pot fi:

a) orografice - cele trasate cu ajutorul formelor de relif

b) geometrice – cele trasate prin linii drepte intre anumite puncte

c) astronomice – cele trasate cu ajutorul unor meridiane sau sau paralele geografice

- frontiera de stat a Romaniei este reglementata prin OUG nr. 105/2001

B. Organizarea administrativa a teritoriului

- teritoriul sub aspect administrativ este organizat in commune, orase si judete.
- prin organizarea administrativa a teritoriului se intelege delimitarea acestuia in unitati administrative teritoriale in sopul situarii autoritatilor administatie publice locale si judetene, prcum si a instantelor judecatoresti, ca si in scopul aplicarii principiilor autonomiei locale si al descentralizarii serviciilor publice.

III. Autoritatea politica exclusiva sau suverana

- autoritatea politica, este o forma superioara de organizare sociala, care alaturi de natiune si teritoriu, concura la alcatuirea statului
- autoritatea politica este institutionalizata, impersonalizata, atribute care asigura statului permanenta in sensul ca o eventuala schimbare a autoritatii politice nu afecteaza indentitatea si continuitatea statului.

ATRIBUTELE STATULUI ROMAN

I. Stat suveran si independent
II. Stat unitar si indivizibil

III. Stat republican
IV. Stat de drept
V. Stat social
VI. Stat pluralist
VII. Stat democratic

I. Stat suveran si independent

Suveranitatea reprezinta aceea calitate a puterii de stat in baza careia aceasta are puterea de a decide fara nicio imixtiune sau ingradire in toate treburile interne sau externe.

Exista doua conceptii asupra suveranitatii democratice:

1. suveranitatea populara
2. suveranitatea nationala

1. Suveranitatea populara

* Reprezinta suma vointei indivizilor, guvernantilor revenindu-le doar exercitiul suveranitatii ei fiind simpli mandatari , delegati ai poporului
* In acest caz democratia se realizeaza direct
* Mandatul alesilor este imperativ acestia putand fi revocati de cei ce i-au ales
* Forma de guvernamant este republica

2. Suveranitatea nationala

* Aceasta conceptie are la baza ideea conform careia suveranitatea apartine poporului dar nu ca o suma a indivizilor ce-l alcatuiesc ci ca o entitate abstracta numita natiune

* Vointa natiunii este exprimata nu direct ca in cazul suveranitatii populare ci prin reprezentare. Reprezentantii sunt toti cei care se bucura de o investitura populara
* Este inalienabila, indivizibila si imprescriptibila
* Reprezentantii nu pot fi revocati de catre alegatorii lor, orice mandat imperativ fiind nul
* Regimul politic este reprezentativ

Receptand avantajele celor doua sisteme, Constitutia Romaniei prevede in art. 1 ca acesta este un stat national suveran si independent:

1. Titularul suveranitatii este poporul roman
2. Suveranitatea este inalienabila, indivizibila si imprescriptibila
3. Este limitata sau relativa prin insasi legea fundamentala
4. Poporul isi exercita suveranitatea prin toate organele sale reprezentative si prin referendum
5. Mandatul parlamentarilor este reprezentativ adica nu pot fi revocati de catre cei care i-au ales
6. Nicio persoana si nici un grup de persoane nu pot exercita suveranitatea in nume propriu

II. Stat unitar si indivizibil

1. Structura de stat
* Romania este un stat unitar, adica este un ansamblu unic de institutii cu putere de decizie politica si juridica (un singur organ legiuitor, un singur executiv, o singura autoritate judecatoreasca)
* Romania este un stat indivizibil – el nu poate fi divizat total sau partial sau altfel spus nu poate fi segmentat

* Exista o singura Constitutie, un singur drept public si privat

* Exista o populatie omogena

* Subdiviziunile administrative teritoriale nu constituie state

* Faptul ca Romania este un stat unitar nu inseamna ca centralizarea puterii este absoluta

Corectivele administrarii centralizate pot fi: deconcentrarea si descentralizarea

Deconcentrarea este un sistem administrativ in care centralizarea puterii se realizeaza prin persone interpuse. Prin deconcentrare se transfera unele prerogative decizionale de la nivel central la nivel local prin intermediul agentilor administrativi locali (prefecti).

Descentralizarea care poate fi functionala sau teritoriala inseamna autoadministrare prin intermediul autoritatilor autonomiei locale (cons. Locale, judetene si primari)

Autonomia locala nu inseamna independenta, astfel incat:

a). unitatile administrative teritoriale nu pot deveni entitati statale

b). autoritatile locale isi desfasoara activitatea in limitele si in conditiile legii ele neavand putere de decizie majora

Autonomia locala definita de L 215/2001, Legea administratiei publice locale:

- Reprezinta dreptul si capacitatea efectiva a autoritatilor administratiei publice locale de a solutiona si gestiona treburile publice in numele si interesul colectivitatilor locale
- Confera autoritatilor administratiei publice locale dreptul de a avea intiative in toate domeniile, cu exceptia celor care sunt date in mod expres altor autoritati publice

- Competentele si atributiile autoritatilor administratiei publice locale stabilite prin lege sunt cu cateva exceptii depline si exclusive

III. Stat republican

- Forma de guvernamant a statului roman este republica. Prin republica intelegem acel regim politic in care functia de sef de stat nu este nici ereditara nici viagera.
- Formele pe care le cunoaste republica in general depend de prerogativele constitutionale recunoscute sefului statului, de raporturile acestuia cu celelalte autoritati publice (regim parlamentar, presidential semi-prezidential, …)
- Regimul politic romanesc contopind trasaturi specifice ale diverselor regimuri politice clasice este un regim mixt apropiat unui regim parlamentar fara insa sa se indentifice cu acesta, unde Parlamentul are un loc de frunte in arhitectura politica statala. Argumentele in favoarea unui astfel de demers:

- Parlamentul si Presedintele Romaniei se aleg prin vot universal, secret, egal, direct, si liber exprimat
- In conditiile legii fundamentale Presedintele poate dizolva Parlamentul
- Presedintele desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru si numeste Guvernul
- Presedintele poate cere poporului sa-si exprime vointa prin referendum cu privire la problemele de interes national
- Presedintele nu are drept de intiativa legislativa insa, poate izolat sa emita acte juridice cu character normative

- Presedintele poate institui stare de asediu sau stare de urgenta
- Presedintele poate declara mobilizare generala sau partiala

IV. Stat de drept

Prin stat de drept, ca fundament al societatilor politice si civile, se intelege intr-o formulare extrem de condensata subordonarea statului fata de drept. Asa cum precizeaza Constitutia in art. 16 alin. 2 nimeni nu poate fi mai presus de lege

Exigentele specifice statului de drept:

a). exigenta unei constitutii ca statut al puterii

b). subordonarea tuturor normelor juridice legii fundamentale

c). organizarea si exercitarea prerogativelor puterii trebuie facuta in consonanta cu prevederile constitutionale

d). posibilitatea sanctionarii constitutiei

e). consacrarea si garantarea efectiva a drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului

Garantii prevazute de Constitutia Romaniei pentru satisfacerea exigentelor de drept:

1. revizuirea se poate face numai in conditiile si limitele stabilite de aceasta adica sa existe o adunare abilitata expres in acest sens si o procedura specifica de revizuire
2. existenta unui sistem de control al constitutionalitatii legilor
3. respectarea ierarhiei actelor juridice normative, adica conformitatea lor cu actele avand o forma juridical superioara

4. restrangerea drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului sa poata fi facuta numai in situatii exceptionale si cu character temporar
5. justitia trebuie sa fie independenta si impartiala
6. accesul liber la justitie nu poate fi ingradit

V. Stat social

- Art. 1 alin. 3 din Constitutie prevede ca Romania este un stat social, ceea ce semnifica implicarea (interventia) statului in domeniul social economic.
- doctrina imparte tehnicile de interventie ale statului in trei categorii
  1. interventia directa si exclusiva (constituirea de regii autonome)
  2. interventia directa si concurenta (soc ec. mixte)
  3. promovarea unei economii concertate (implicarea statului la antrerprizele private , la organizatiile sindicale)
- In ceea ce priveste prerogativele ale statului, art. 135 este graitor in acest sens, statul trebuie sa asigure:
  a) libertatea comertului, protectia concurentei loiale, creearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de productie
  b) protejarea intereselor nationale in activitatea economica financiara si valutara
  c) stimularea cercetarii stiintifice nationale
  d) exploatarea resurselor nationale in concordanta cu interesul national

e) refacerea si ocrotirea mediului inconjurator mentinerea echilibrului ecologic
f) crearea conditiilor necesare pentru cresterea calitatii vietii
g) aplicarea politicii de dezoltare regionala in concordanta cu obiectivele UE

Obligatiile constitutionale de mai sus sunt obligatii de mijloace ale statului si nu obligatii de rezultat

Alte obligatii stabilite prin lege:

- formarea, administrarea, intrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului
- eleborarea prin intermediul Ministerului Finantelor a bugetului de stat si al asigurarilor sociale de stat
- luarea de masuri pentru asigurarea echilibrului financiar
- asigurarea protectiei sociale a muncii
- asigurarea unui trai decent
- protectia prsoanelor handicapate
- protectia copiilor si tinerilor

VI. Stat pluralist

- sistematic spus pluralismul intr-o democratie constitutionala ca opus al unanimismului semnifica diversitatea (ideilor, parerilor opiniilor aspiratiilor etc). Trebuie insa indeplinite doua conditii:

a). opiniile, conceptiile, atitudinile sa fie licite

b). sa se respecte regula majoritatii in adoptarea deciziilor

- Libertatea de exprimare este inviolabila
- Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara si nici dreptul la propria imagine

- Sunt interzise defaimarea tarii, a natiunii, indemnul la razboi de agresiune, la ura nationala si rasiala etc.
- Cenzura de orice fel este interzisa
- Partidele politice trebuie sa respecte suveranitatea nationala, integritatea teritoriala, ordinea de drept si principiile democratiei
- Partidele sau organizatiile care prin scopuri sau prin activitatea lor militeaza impotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranitatii, a integritatii sau a independentei Romaniei sunt neconstitutionale (prevederile constitutionale referitore la partidele politice sunt completate cu dispozitiile legii unde sunt stabilite elemente definitorii ale acestora, componentele organizarii lor, modul de inregistrare, formele de asociere, incetarea activitatilor precum si modul de finantare)
- Sindicate sunt de asemenea o expresie a pluralismului intr-o societate democratica, ele desfasurandu-si activitatea in raport cu satatele lor conform legii contribuind la apararea drepturilor si la promovarea intereselor profesionale, economice si sociale ale salariatilor
- Sa se respecte regula majoritatii in adoptarea deciziilor, ceea ce nu ar trebui sa insemne ca principiul majoritatii este absolut. Majoritatea ar trebui sa manifeste respect si toleranta fata de opiniile ninoritatii in sens contrar, existand pericolul unei dictaturi a majoritatii care ar anula sensul pluralismului.

VIII. Stat democratic

In general democtatia presupune:

1. exercitarea suveranitatii de catre popor
2. asigurarea participarii poporului la rezolvarea treburilor publica (printr-un sufragiu universal)
3. descentralizarea administrativa
4. pluralismul social
5. colaborarea si controlul intre autoritatile publice
6. aplicarea principilui majoritatii in adoptarea deciziilor
7. consacrarea si garantarea constitutionala a drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului si cetateanului

Constitutia Romaniei proclama la art. 1 ca Romania este un stat democratic. Urmatoarele dispozitii constitutionale sunt graitoare in acest sens:

a). suveranitatea nationala apartine poporului roman

b).exercitarea suveranitatii se realizeaza prin organele sale representative (parl. presed.) precum si prin referendum

c. autoritatile publice centrale (parlament, guvern, si autoritatea judecatoreasca) sunt organizate si functioneaza relativ independent si interdependent in cadrul acestui sistem

d). pluralismul in societatea romaneasca este o conditie si o garantie a democratiei constitutionale

e). constitutia consacra exhaustiv drepturile si libertatile fundamentale ale omului

f). Constitutia este suprema in arhitectura juridica a societatii

SISTEMUL INSTITUTIONAL AL PUTERII

I. Autoritatile publice

1. in raport cu sursa autoritatilor publice, acestea pot fi:
    a. *Reprezentative sau direct reprezentative*: fac parte din aceasta categorie, Parlamentul, Presedintele Rep., consilierii locali si judeteni, primarii
    b. *Derivate sau indirect reprezentative* : alcatuiesc aceasta categorie de autoritati publice toti cei care sunt investiti, desemnati sau numiti , fie de catre organele reprezentative, fie de catre autoritatile administrative ierarhic superioare : ex. Camera Deputatilor si Senatul numesc fiecare cate trei membri ai CC, Senatul numeste Av. pop, Guvernul numeste prefectii din fiecare judetete, etc.
2. potrivit cu functia ce revine fiecarei autoritati publice distingem:
    - autoritatea deliberativa
    - autoritatea presedintiala
    - autoritatea guvernamentala
    - autoritatea de jurisdictie constitutionala
    - autoritatea judecatoreasca
    - autoritatea constituita in Av. pop
3. in functie de nivelul la care functioneaza pot fi :
    a. centrale sau nationale (Parl. , Guv.)
    b. locale (consilii locale, judetene, primarii)

II. Titularul suveranitatii – poporul

- suveranitatea nationala apartine poporului roman, care o exercita prin organele sale reprezentative si prin referendum

- prin popor, in sensul prevederilor constitutionale, nu se intelege totalitatea locuitorilor unei tari ci, colectivitatea indivizilor care au calitatea de cetateni romani, si participa in conditiile legii la exprimarea vointei nationale
- in ceea ce priveste organizarea poporului, problema poate fi privita sub un dublu aspect :
    a) organizarea juridica, care are drept criteriu cetatenia
    b) organizarea politica realizata prin partide politice si prin alte formatiuni cu caracter politic
- corpul electoral este alcatuit din toti cetatenii romani care au drept de vot fiind organizat pe circumscriptii electorale judetane si la nivelul municipiului Bucuresti

III. Formele de exercitare a suveranitatii

1. Votul si eligibilitatea

- Votul este instrumentul juridic pentru investirea cu prerogative legale a celor ce alcatuiesc unele dintre autoritatile publice, (Parlament, Presedinte, Consilii locale , judetene)
- Atributele votului :
    a. universal
    b. egal
    c. direct
    d. secret
    e. liber exprimat
- conditii pentru dobandirea si exercitarea dreptului de vot

  a). titularul sa aiba calitatea de cetatean roman

  b). sa fie major (cel putin 18 ani)

c). sa nu fi fost condamnata prin hotarare judecatoreasca definitiva la pierderea drepturilor electorale

- eligibilitatea sau dreptul de a fi ales, se realizeaza in principiu ca si dreptul de a alege, stabilindu-se cateva conditii in plus. Acestea ar fi :

  a). candidatul sa aiba numai catatenie romana

  b). candidatului sa nu-i fi fost interzisa asocierea in partide politice

  c). candidatul sa aiba domiciliul in tara

  d). candidatul sa aiba varsta de cel putin 23 de ani pentru a fi ales in Camera dep, respectiv cel putin 35 de ani pntru a fi ales in Senat

2. Referendumul

- se poate defini ca : forma si mijloc de consultare directa si de exprimare a vointei suverane a poporului roman
- pot participa la referendum, toti cetatenii romani care au implinit 18 ani cu exceptia debililor sau a alienatilor mintal pusi sub interdictie, precum si a persoanelor condamnate prin hotarare judecatoreasca definitiva la pierderea drepturilor electorale.
- este valabil daca la aceasta participa cel putin jumatate plus unu din numarul persoanelor inscrise in listele electorale cu exceptia referendumului pentru demiterea Presedintelui
- poate fi : A. national si B. local A.

  A. cel national poate fi de trei feluri :

    a) *Referendumul constituant*, care poate fi avea ca obiect adoptarea Const. sau revizuirea ei

    b) *Referendumul pentru demiterea Presedintelui Rom.*

    c) *Referendumul consultativ*, cu privire la problemele de interes national

    - primele doua tipuri sunt obligatorii iar cel de-al treilea facultativ

- in cazul acestor tipuri de referendum national, Curte Constitutionala va veghea la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si de asemenea va confirma rezultatele acestuia

B. la nivel local (L 215/2001) pot fi organizate :

a) Referendum cu privire la problemele de interes local deosebite (este facultativ)
b) Referendum pentru demiterea din functie a primarului (este obligatoriu)
c) Referendum pentru modificarea limitelor administrativ teritoriale (este obligatoriu)

STRUCTURA, ORGANIZAREA SI FUNCTIONAREA PARLAMENTULUI

I. Structura parlamentului

- Parlamentul Romaniei are o structura bicamerala, argumentele in favoarea unui astfel de demers au fost urmatoarele:
  1. bicameralismul constituie o traditie in organizarea constitutionala a Romaniei
  2. el reprezenta la aceea data o realitate
  3. doua camere sunt de natura sa asigure calitatea procesului legislativ
- cele doua camere ale Parlamentului sunt : Camera Deputatilor si Senatul care sunt alese pentru un mandat de 4 ani

- Camera Deputatilor este mai numeroasa, iar varsta minima pentru a fi ales aici este de 23 de ani in timp ce pentru Senat varsta minima este de 33 ani.
- de regula cele doua camere lucreaza in sedinte separate, dar in situatii expres aratate lucreaza in sedinte comune
- Mandatul celor doua camere se prelungeste de drept in caz de razboi, stare de asediu sau de urgenta, mobilizare precum si pana la intrunirea legala a noului parlament.

II. Organizarea Parlamentului

1. Organele directoare ale adunarilor

a. *Presedintele camerei*
    - este ales, prin vot secret, dintre candidatii propusi de grupurile parlamentare
    - este presedintele Biroului permanent
    - acesta se alege pe durata mandatului camerei
    - atributiile presedintelui sunt cele cele prevazute de Constitutie, legi organice si ordinare, regulamentul camerei sau hotarari ale acesteia.

b. *Vicepresedintii*
    - sunt alesi in aceleasi conditii ca si presedintii camerelor
    - indeplinesc in absenta presedintelui, intr-o ordine prestabilita atributiile acestuia

c. *Secretarii*
    - vegheaza la redactarea proceselor verbale, prezinta propunerile, amendamentele, si orice alte comunicari adresate adunarii etc.

d. *Chestorii*
    - se ocupa de problemele financiare ale camerei

e. Biroul permanent al camerei

- este un organ colectiv, format din presedintele camerei, vicepresedintii, secretarii si chestorii
- membri birourilor permanente sunt alesi la inceputul fiecarei sesiuni si pot fi revocati inainte de expirarea mandatului
- asigura organizarea muncii parlamentare

2. Structurile ale sedintelor comune

- birourile permanente ale camerelor elaboreaza impreuna proiectul ordinei de zi a sedintei comune, stabilesc locul si data desfasurarii acesteia
- lucrarile sunt conduse alternativ de catre presedinti, asistati de doi secretari, cate unul din partea fiecarei camere

3. Comisiliile parlamentare

- ele sint organe de stat infiintate cu scopul de a indeplini insarcinarile ce le sunt incredintate in vederea pregatirii lucrarilor camerelor
- categorii de comisii parlamentare : permanente si temporare

A. *Comisiile permanente*

a) sunt constituite pe durata legislaturii
b) un parlamentar face parte obligatoriu dintr-o singura comisie parlamentara
c) participarea membrilor comisiei la sedintele acesteia este obligatorie
d) adopta hotarari cu majoritate simpla

B. *Comisiile temporare*

a) isi desfasoara activitatea pana cand Camera sau Parlamentul decide definitiv asupra lucrarilor incredintate acestora.
b) pot fi: speciale, de ancheta, de mediere si exceptionale.

4. Grupurile parlamentare

- sunt alcatuite din parlamentari care apartin aceleiasi formatiuni sau care subscriu aceluiasi program ori sunt adeptii aceleiasi idei
- un parlamentar poate sa faca parte dintr-un singur grup parlamentar, poate sa-l paraseasca, sau se poate declara independent in raport cu acesta

III. Functionarea parlamentului

1. Legislatura

- desemneaza durata mandatului colectiv al Parlamentului, implicit al fiecarei camere, care este de patru ani

2. Sesiunea

- este forma organizatorica de lucru a Parlamentului
- se stabileste pe parcursul unui an calendaristic
- sesiunea poate fi de trei feluri :

a. Ordinare

- Ad. Dep. si Senat se intrunesc in doua sesiuni ordinare pe an
- convocarea acestor sedinte se face de catre presedintii acestora

b. Extraordinare

- acestea se pot convoca de catre : Pres. Rom, Birourile permanente, ori 1/3 din nr. dep. sau senatorilor
- convocarea se justifica numai pentru indeplinirea unei sarcini neobisnuite sau in cazul producerii unui eveniment neprevazut

c. Sesiunea de plin drept

- se convoaca atunci cand presedintele Romaniei ia masuri pentru respingerea unei agresiuni armate, in cazul mobilizarii ori pentru instituirea starii de asediu sau de urgenta sau in cazul in care Guvernul

emite ordonante in cazuri extraordinare iar Parlamentul nu se afla in sesiune

3. Sedinta

- este subdiviziunea temporala a sesiunii
- reprezinta forma de intrunire efectiva a membrilor camerei pentru a delibera asupra problemelor inscrise pe ordinea de zi

4. Ordinea de zi

- este programul dupa care se desfasoara dezbaterile la Camere
- el cuprinde : proiecte de legi, propuneri legislative, dupa caz, intrebari interpelari, petitii sau alte probleme
- se supune aprobarii parlamentarilor, aprobarea facandu-se cu majoritatea simpla

5. Sedinta si dezbaterile

- sedintele se desfasoara pe parcursul a patru zile din saptamana
- exista doua 2 tipuri de sedinte :

  a. obisnuite (dinainte programate prin regulament)

  b. extraordinare (programate in alte zile decat cele prestabilite)
- cvorumul de sedinta este de cel putin jumatate plus unu din numarul membrilor camerei
- lucrarile sunt conduse de presedintele acesteia sau de vicepresedintele care il inlocuieste , asistat de 2 secretari
- in principiu sedintele sunt publice
- dezbaterile constau in discutarea chestiunilor inscrise pe ordinea de zi, potrivit unei proceduri prealabil stabilite

6. Votul

- este de regula public, direct, egal, universal
- votul parlamentarului nu este si liber exprimat deoarece parlamentarul are obligatia de a participa la sedintele Camerei din care face parte
- validitatea votului se afla sub o dubla conditie :
  a. existenta cvorumului de sedinta
  b. intrunirea majoritatii ceruta de lege sau de regulament pentru a decide intr-o anumita problema

Procedura legislativa ordinara, comuna sau obisnuita

- adoptarea unei legi comporta doua faze distincte :

1. Una preliminara care cuprinde trei etape :
   a) initiativa legislativa
   b) sesizarea camerelor
   c) avizarea din partea Consiliului Legislativ
   d) dezbaterea proiectului in una sau mai multe comisii permanente
2. Una de dezbatere si decizie, exclusiv in Camerele Parlamentului

1. a). ***Initiativa legislativa***

- apartine Guv, deputatilor si senatorilor, precum si unui numar de 100 000 de cetateni cu drept de vot, iar izolat si Presedintelui Romaniei.
- cele mai multe initiative legislative apartin Guvernului, deoarece :
    - proiectul trebuie elaborat conform exigentelor de tehnica legislativa

  - Guvernul transmite proiectele de legi pentru realizarea programului sau
- initiativa parlamentarilor apare rar intrucat :
  - initiativa presupune indeplinirea rigorilor de tehnica legislativa
  - datorita dispersiei politice sansele de reusita sunt minime
  - ei dispun de un instrument mai eficace: amendamentul
- initiativa cetatenilor este supusa unei duble reprezentativitati: cel putin 100000 de sustinatori proveniti din cel putin un sfert din judetele tarii, iar in fiecare din aceste judete sau municipiul Bucuresti trebuie inregistrate cel putin 5000 de semnaturi in sprijinul acestei initiative
- cetatenii nu pot avea initiativa legislativa in urmatoarele domenii :
  - probleme fiscale
  - probleme cu caracter international
  - amnistia
  - gratierea colectiva
- cu totul exceptional si Presedintele Romaniei are initiativa legislativa, atunci cand la propunerea Guvernului, acesta initiaza revizuirea Constitutiei

b) Sesizarea uneia sau alteia dintre camerele Parlamentului se face in functie de materia avuta in vedere in cuprinsul viitoarei reglementari

c). *Avizarea proiectului de lege de catre Consiliul legislativ si uneori in raport de natura reglementarii si de Consiliul Economic si Social*

- se face in vederea sistematizarii, verificarii si coordonarii intregii legislatii
- avizul are caracter consultativ

d). *Dezbaterea in comisia parlamentara*

- se face la sesizarea acesteia de catre Biroul permanent

- este sesizata in fond comisia competenta sa se pronunte asupra proiectului
- comisia intocmeste un raport care va cuprinde propuneri motivate pentru :
    - admiterea proiectului fara modificari
    - respingerea proiectului
    - admiterea cu modificari
- deputatii sau senatorii pot formula amendamente la proiectul de lege pe care le depun la comisia sesizata in fond
- amendamentul este modificarea de forma sau de fond adusa unui text supus deliberarii

2. In aceasta faza se disting urmatoarele etape:

a). Prezentarea proiectului de catre initiatorul acestuia

b). Prezentarea raportului comisiei permanente sesizate in fond, de presedintele acesteia sau de un raportor desemnat de comisie

c). Dezbaterea generala si pe articole a proiectului de lege

- in cadrul dezbaterii generale iau cuvantul parlamentarii , cate unul din partea fiecarui grup
- in faza dezbaterii generale nu pot fi propuse amendamente
- in faza dezbaterii pe articole membri Camerei pot depune amendamente orale privind probleme de redactare sau alte aspecte mai putin importante

d). Votarea

- se realizeaza distinct asupra fiecarui amendament
- dupa votarea ultimului articol se procedeaza la votarea in ansamblu a proiectului
- in cursul votarii nu se acorda cuvantul

- ambele Camere trebuie sa adopte proiectul de lege , in aceeasi forma pentru ca el sa poate fi trimis la promulgare, lucru care se intampla destul de rar

e). Intoarcerea legii

f). Promulgarea legii

- legile se trimit spre promulgare Presedintelui Romaniei
- promulgarea se face in termen de cel mult 20 de zile de la primirea ei
- este o operatie de verificare si de autentificare a legii

g). Publicarea legii

- este forma oficiala de aducere la cunostinta a legii adoptate
- legea intra in vigoare la trei zile de la publicare, acesta fiind si momentul cand ea poate fi opusa subiectelor de drept vizate prin dispozitiile ei.

II. **Procedura legislativa complementara – reexaminarea legii** .

- Presedintele Romaniei se implica in procedura legislativa in doua cazuri:

1. Inainte de promulgare, Presedintele Romaniei poate cere Parlamentului o singura data reexaminarea legii.
2. Inainte de promulgarea legii, Presedintele Romaniei poate sesiza Curtea Constitutionala pentru ca aceasta sa se pronunte asupra constitutionalitatii ei

- daca Presedintele Romaniei a cerut reexaminarea legii, sau s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, se produc doua efecte simultane:

a). intreruperea termenului de 20 de zile pentru promulgare

b). inlocuirea termenului de 20 de zile cu altul mai scurt, de 10 zile

Proceduri legislative speciale

1. Procedura de urgenta

- este o procedura accelerata de adoptare a legilor
- initiativa acestei proceduri poate apartine Parl.sau Guv.
- poate privi atat proiectele de legi, cat si propunerile legislative
- consta in scurtarea termenelor si comprimarea sau eliminarea unor etape din procedura parlamentara obisnuita
- elementele procedurii sunt stabilite prin regulamentul fiecarei Camere

2. Legile constitutionale

- sunt legi de revizuire a Constitutiei prin care o putere constituanta derivata sau instituita modifica, abroga sau completeaza dispozitiile Constitutiei.

Procedura revizuirii Constitutiei

a). initiativa revizuirii

- Presedintele Romaniei la propunerea Guvernului
- Cel putin o patrime din numarul deputatilor si al senatorilor
- Cetatenii cu drept de vot in numar de cel putin 500.000. proveniti din cel putin jumatate din judetele tarii iar in fiecare din aceste judete sau in municipiul Bucuresti trebuie inregistrate cel putin 20.000 de semnaturi in sprijinul acestei initiative.

b). adoptarea proiectului sau a propunerii de revizuire :

- proiectul sau propunerea trebuie adoptata in cele doua Camere cu o majoritate calificata. In cazul unei divergente, daca prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camerele in sedinta comuna hotarasc cu votul a cel putin trei patrimi din numarul deputatilor si senatorilor

- revizuirea este definitiva dupa aprobarea ei prin referendum, organizat in cel mult 30 de zile, de la data adoptarii proiectului sau propunerii de revizuire

c). Limitele revizuirii

- nu pot face obiectul revizuirii Const : caracterul national, independent, unitar si indivizibil al statului rom., forma republicana de guvernamant, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic si limba oficiala
- Constitutia nu poate fi revizuita in urmatoarele situatii:
  - pe durata starii de asediu sau de urgenta
  - in timp de razboi
  - pe perioada prelungirii mandatului Parl, pana la intrunirea legala a noului Parl.
- legile constitutionale nu sunt supuse promulgarii
- referendumul constitutional isi produce efectele de la data publicarii hotararii Curtii Constitutionale in M.O.

3. Legile organice

Caracteristici :

- precizeaza organizarea si functionarea autoritatilor publice
- dezvolta principiile sau regulile enuntate in Constitutie
- au ca obiect de reglementare materii constitutionale
- sunt intermediare intre legile ordinare si constitutionale
- se adopta cu o majoritate absoluta
- delegarea legislativa nu poate interveni pentru domenii care fac obiectul legilor organice

4. Legile financiare

- au ca scop asigurarea echilibrului financiar in opera guvernamentala
- pot fi : anuale (legile bugetare), rectificative si de reglare
- caracteristicile procedurii legislative de adoptare a bugetului de stat si asigurarilor sociale de stat :

a) initiativa legislativa poate apartine numai Guv, este vorba de o initiativa legislativa exclusiva

b) orice initiativa legislativa de modificare a bugetului de stat nu poate fi facuta decat pe baza unui aviz consultativ de la Guvern si daca sunt indicate sursele de finantare

c) adoptarea legii trebuie realizata cu cel putin 3 zile inainte de expirarea exercitiului bugetar sub sanctiunea aplicarii in continuare a bugetului de stat anterior

d) legile bugetare nu pot face obiectul delegarii legislative

e) adoptarea bugetului se face in sedinta comuna a Parl.

5. Legile de ratificare a tratatelor internationale

- presedintele incheie tratatele internationale in numele Romaniei, negociate de Guvern si le supune spre ratificare Parlamentului, intr-un termen rezonabil
- regulile procedurale specifice :

a). competenta exclusiva a Parlamentului in materie de ratificare

b). ratificarea unui angajament international cu o clauza contrara Constitutiei poate fi facuta numai dupa o revizuire a acesteia

c). procedura ratificarii unui acord international cu clauza care tin de domeniul legilor organice se face cu aceaasi procedura prin care se adopta legea organica

d).votarea vizeaza acea lege si nu continutul ei, fiind vorba de o lege de autorizare

e). nu se dezbat si nu se voteaza articolele tratatului

f) tratatul trebuie supus ratificarii intr-un termen rezonabil de la incheierea lui.

Functiile Parlamentului

Functiile Parlamentului Romaniei sunt :

1. Functia de reprezentare
2. Functia de recrutare
3. Functia de directionare a politicii externe
4. Functia judiciara
5. Functia de informare

   Procedee de informare :

   a. Informarea la initiativa cetatenilor- petitiile
   b. Informarea la initiativa parlamentarilor
   c. Informarea la initiativa Camerelor si a organelor ei interne
   d. Informarea Parlamentului la initiativa Guvernului

6. Functia de control si sanctiunile controlului

   Proceduri si mijloace de control carora nu li se asociaza sanctiuni :

   a. Incunostiintarea neintarziata a Parlamentuluii printr-un mesaj de catre Presedintele Romaniei
   b. Consultarea prealabila a Parlamentului de catre Presedinte
   c. Aprobarea

   Proceduri si mijloace de control carora li se asociaza sanctiuni politice sau juridice dupa caz :

   a. Investirea Guvernului

b. Interpelarea
c. Motiunea de cenzura
d. Angajarea raspunderii Guvernului la initiativa sa
e. Suspendarea din functie a Presedintelui Romaniei
f. Punerea sub acuzare a Presedintelui Romaniei
g. Urmarirea penala a membrilor Guvernului

7. Functia deliberativa

Parlamentul adopta trei tipuri de acte juridice : legi, hotarari si motiuni

Preşedintele României

- In sistemul const. rom. executivul este dualist: Preş. Rom. (art. 80 Const.) şi Guvernul (art. 102 Const.)
- Executiv dualist (specific reg. politice parlamentare) : funcția executivă este incredințată şefului statului şi unui organ colegial – guvernul – având fiecare atribuții pe care le exercită relativ autonom

I. Funcțiile preşedintelui (art.80 Const.)

- pot fi conturate trei funcții preşedentiale
    1. de reprezentare
    2. de garantare
    3. de mediere

1. Funcția de reprezentare

- deriva din caracterul reprezentativ al Preş. Rom. în sensul că fiind ales prin vot univ, secret, legal direct şi liber exprimat, el are calitatea de a fi purtătorul de cuvânt al poporului român. Legitimarea sa ca organ reprezentativ îşi are izvorul în voința nemijlocit exprimată de corpul electoral. Preşedintele Rom. este reprezentantul statului roman, împuternicitul acestuia şi acționează în numele lui. El este titularul unui mandat legal care este un mandat de drept constituțional şi în baza căruia acesta îşi îndeplineşte functia de reprezentare

- funcția de reprezentare se exprimă prin câteva atribuții a) intern ; b) extern

a) Atribuții pe plan intern

- participarea la exercitarea suveranității naționale
- asumarea răspunderii pentru independența, unitatea şi integritatea națională a țării

b) Atribuții pe plan extern : (art. 91 Const)

- incheie tratate in numele Romaniei, negociate de Guvern
- acrediteaza si recheama reprezentantii diplomatici ai Rom.
- reprezentantii diplomatici ai altor state sunt acreditati pe langa pres.

2. Funcția de garant

- se realizează într-o dublă direcție – garant al statului si garant al Const

Atribuțiile Preşedintelui prin care se realizează funcția de garant al statului:

a) Preşedintele este comandantul forțelor armate şi îndeplineşte funcția de preşedinte al C.S.A.T.
b) Declară mobilizarea generală sau parțială a forțelor armate
c) In caz de agresiune armată împotriva țării, el ia măsuri pentru respingerea agresiunii

d) Instituie stare de asediu sau starea de urgență în întreaga țară sau în unele localități

Atribuțiile Preşedintelui prin care se realizează funcția de garant al Constituției:

a) Sesizarea Curții Constituționale, înainte de promulgarea legii pentru verificarea constituționalității ei
b) Mesajul adresat Parlamentului, înainte de promulgarea legii pentru ca acesta să procedeze la reexaminarea ei.
c) Numirea în funcție a judecătorilor şi a procurorilor la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

3. Funcția de mediere

- se sprijină pe principiul legitimării larg şi autentic democratice a Preş. . Preş. este un factor reglator în mecanismul statal, precum şi în raporturile dintre stat şi societate. Acesta veghează la buna funcționare a autorităților publice, înlesneşte colaborarea acestora, aplanează sau prevede relațiile tensionate dintre ele precum şi dintre acestea şi societate
- exemple de proceduri constituționale prin care se realizează funcția de mediere:

  a) Preş. Rom. poate solicita convocarea în sesiune extraordinară a C.Dep. si Sen b) Transmite mesaje Parl. cu privire la principalele probleme ale națiunii

  c) Promulgă legile adoptate în Parl.

  d) Dizolvă Parl. în condițiile art. 89 alin.1 din Const.

  e) Desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru

  f) Consultă Guv. cu privire la problemele urgente şi de importanță deosebită

  g) Prezidează C.S.A.T. etc.

II. Mandatul Preşedinţial

1. *Dobândirea mandatului preşedinţial*

- Preşedintele României este ales prin vot universal, egal, secret, direct, liber exprimat prin scrutin uninominal majoritar în două tururi. In primul tur este declarat ales candidatul care a intrunit majoritatea absolută (50% +1) din voturile alegătorilor înscrişi. Dacă nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează cel de-al doilea tur de scrutin, între primii doi candidati stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur, şi va fi declarat candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi, deci o majoritate relativă.
- Controlul legalităţii procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmarea rezultatului sufragiului aparţin CC
- Mandatul preşedinţial se exercită de la data depunerii jurământului prevazut de Constitutie în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi a Senatului.

2. *Vocaţia la mandatul preşedinţial*

- Teoretic orice cetăţean poate candida la funcţia de Preşedinte dacă îndeplineşte câteva condiţii minime de fond şi formă
- Condiţiile de fond sunt următoarele
    a. Candidatul să nu se afle într-una dintre situaţiile care îl împiedică să beneficieze de dreptul de vot
    b. Persoana care candidează să aibă cetaţenie română (art.16 alin 3 numai cetăţenie română)
    c. Să aibă domiciliul în ţară

d. Să fi împlinit până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel putin 35 ani
e. Să nu fi îndeplinit deja de două ori funcția de Preşedinte
g. Să nu-i fie interzisă asocierea în partide politice

- Condiții de formă:

a. Depunerea candidaturii de către un partid sau de altă formațiune politică înscrisă în alegeri

b. Declarația de acceptare a candidaturii

c. In cazul candidaților independenți, depunerea listei susținătorilor având număr minim prevazut de lege, listă autentificată de notariatul de stat

3. *Durata mandatului preşedințial*

a) Mandatul Preş. Rom. este de 5 ani şi se exercită de la data depunerii jurământului. Data depunerii jurământului este constitutivă de efecte juridice marcând momentul începerii exercitării noului mandat şi al încetării mandatului precedent .
b) Pentru a se preveni posibila manifestare abuzivă a prerogativelor Preşedintelui, acestuia îi este interzis să dizolve Parl. în ultimele 6 luni ale mandatului său
c) Prorogarea mandatului preşedințial poate interveni şi în cazuri excepționale : în caz de război sau în caz de catastrofă, sub condiția ca Parlamentul să adopte o lege organică în acest sens.
d) Sfârşitul mandatului prezidențial se produce de regulă prin expirarea duratei acestuia. Alte cauze care pot avea ca finalitate sfârşitul mandatului preşedințial creând aşa numita vacanță a funcției pot fi:

demisia, demiterea din funcție, imposibilitatea definitivă de exercitare a atribuțiilor, decesul.

4. *Vacanța funcției de preşedinte şi interimatul funcției*

a) Imprejurările care determină încetarea mandatului preşedințial (cele de mai sus) sunt de două feluri: naturale (imposibilitatea definitive a exercitarii atributiilor,decesul) şi voluntare (demiterea din funcție si demisia)

b) Constatarea existenței împrejurărilor de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor de Preşedinte al Romaniei o face Curtea Constitutionala, iar cele constatate sunt comunicate Parlamentului şi Guvernului.

c) Demiterea este precedată de suspendarea din funcție a Preşedintelui de către Senat si Camera Deputaților în şedintă comună. Dupa aprobarea propunerii de suspendare din funcție se organizează în cel mult 30 de zile de la data aprobării un referendum pentru demitere.

d) Demisia reprezintă manifestarea unilarerală şi voluntară de voință din partea Preşedintelui României prin care acesta decide să renunțe la funcție. Demisia nu este supusă accteptării din partea vreunui organ sau a corpului electoral.

e) Interimatul funcției de Preşedinte se instituie atunci când intervine vacanța funcției de Preşedinte. Interimatul se instituie de asemanea şi în următoarele două cazuri:

   - când Preşedintele este suspendat din funcție
   - când el se află în imposibilitate temporară de a-şi exercita atribuțiile

f) interimatul funcției de Preşedinte este asigurat de Preş. Senatului sau atunci când şi acesta se află în imposibilitate, de Preşedintele Camerei Deputaților

g) Pe durata interimatului nu pot fi exercitate următoarele atribuții (de către Preşedintele interimar) :
   - adresarea de mesaje către Parlament
   - dizolvarea Parlamentului
   - referendumul
   - Preşedintelui interimar îi sunt aplicabile dispozițiile cuprinse în art. 95 si 98 din Const. referitoare la suspendarea din funcție şi la interimat.

5. *Statutul mandatului de preşedinte şi al funcției de Preşedinte*

   a) Preş. Rom. nu poate fi membru al nici unui partid şi nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată. Aceste incompatibilități sunt considerate mijloace de protecție a mandatului prezidențial menite să garanteze independența şi probitatea Preşedintelui în exercitarea funcției

   b) Tot ca o componentă a protecției mandatului sunt considerate imunitățile. Preşedintele României se bucură de imunitate în sensul că, în principiu el nu răspunde juridic pentru opiniile actele sau faptele săvârşite în exercițiul mandatului, nici pe durata acestuia, nici ulterior. Pentru actele sau faptele care sunt exterioare funcției Preş.răspunde juridic, potrivit regulilor de drept comun.

6. *Răspunderea politică şi juridică a Preşedintelui*

   a) Răspunderea Preşedintelui poate fi de natura exclusiv politică sau de natură juridică

b) formă de răspundere politică este răspunderea de fapt şi anume atunci când preşedintele se expune veto-ului corpului electoral în ipoteza candidaturii pentru un nou mandat

c) Formele de răspundere prevăzute de Constituție sunt :
   - Demiterea – răspundere politică
   - Punerea sub acuzare şi condamnarea pentru înaltă trădare – răspundere juridică

- Demiterea
  - Pentru a interveni demiterea, ca sanctiune a răspunderii lui politice, trebuie mai întâi să se procedeze la suspendarea din funcție a Preşedintelui ca procedură premergătoare şi obligatorie.
  - Condițiile care trebuie îndeplinite pentru a se ajunge la suspendarea din funcție sunt de două feluri : de fond şi de formă. Condiția de fond prevazută de Const. este încălcarea prevederilor ei.

    Condițiile de formă sunt:
    - propunerea de suspendare trebuie să provină de la cel puțin 1/3 din numărul deputaților şi senatorilor
    - ea trebuie adusă neântârziat la cunoştința Preşedintelui
    - asupra propunerii de suspendare se pronunță, printr-un aviz consultativ C.C.
    - dezbaterea propunerii de suspendare se face în şedința comună a Camerei deputaților şi Senatului
    - preşedintele are dreptul să de-a explicații parlamentarilor cu privire la faptele care i se impută
    - propunerea de suspendare se aprobă cu votul majorității deputaților şi senatorilor

- dacă propunerea de suspendare este aprobată aceasta produce doua efecte:

Instaurarea interimatului funcției de Preşedinte

Marcarea momentului de la care începe să curgă termenul de 30 de zile pentru organizarea unui referendum în vederea demiterii Preşedintelui

- dacă referendumul nu s-a organizat în acest interval de 30 de zile sau atunci când acesta s-a organizat în termen dar electoratul a refuzat demiterea, interimatul funcției încetează iar Preş. reia exercițiul mandatului său
- dacă prin referendum s-a decis demiterea din funcție interimatul continuă până la validarea mandatului şi depunerea jurământului de către noul Preşedinte ales. Alegerile pentru noul Preşedinte trebuie organizate în termen de trei luni de la data demiterii Preşedintelui.

Punerea sub acuzare şi condamnarea pentru pentru înaltă trădare

- procedura constituțională pentru angajarea acestei forme de răspundere:

a) Punerea sub acuzare a Preşedintelui poate fi hotarâtă în şedința comună a Camerei deputaților şi Senatului
b) Votul cerut pentru punerea sub acuzare este de cel putin 2/3 din numarul deputaților şi senatorilor
c) Competența de judecată aparține ICCJ.
d) Preşedintele. este demis de drept la data rămânerii definitive a hotararii.de condamnare

III. Atribuțiile Preşedintelui României

- atribuțiile preşedintelui pot fi clasificate în :

A. atribuții pentru exercitarea cărora actele sau faptele preşedintelui sunt supuse unor condiții exterioare

B. atribuții pentru exercitarea cărora actele sau faptele preşedințiale nu sunt supuse nici unei condiții exterioare

A. actele preşedintelui comportă fie:

1. Aprobarea parlamentului
2. Contrasemnarea
3. Alte condiții extrinseci

1. Aprobarea Parl.

- intervine în cazul actelor preş. atunci când:
  a) se declară mobilizarea parțială sau generală a forțelor armate. In acest caz este nevoie de aprobarea prealabilă a Parlam. şi numai în cazuri excepționale hotărârea preş. se supune ulterior aprobării Parl., dar nu mai târziu de 5 zile de la adoptare
  b) se instituie starea de asediu sau urgență în întreaga țară ori în unele localități. In acest caz aprobarea Parlamentului este ulterioară adoptării măsurii luate de Pres. dar în cel mult 5 zile de la luarea măsurii.
- In cazul în care Preş. adoptă măsurile necesare pentru a respinge o agresiune armată, acestea nu sunt supuse condiției aprobării, acestea fiind aduse la cunoştința Parlamentului de către Preş. printr-un mesaj. Daca Parlamentul.nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanşarea agresiunii.

2. Contrasemnarea
   - contrasemnarea este procedeul tehnic-juridic prin care exercițiul unora dintre atribuții este negociat a.î. actul emis este produsul acordului de voința dintre Preşedinte şi Guvern prin intermediul primului-ministru
   - contrasemnarea decretelor emise de Preş. de către primul-ministru intervine când sunt exercitate următoarele atribuții:
     a) încheierea tratatelor internaționale în numele României
     b) la propunerea Guv, acreditarea sau rechemarea reprezentanților diplomatici ai României şi aprobarea desființării – înființării rangurilor misiunilor diplomatice
     c) declararea mobilizării parțiale sau generale a forțelor armate
     d) luarea măsurilor pentru respingerea unei agresiuni armate
     e) instituirea stării de asediu sau de urgență
     f) conferirea decorațiilor şi a titlurilor de onoare
     g) acordarea gradelor de mareşal, de general şi de amiral
     h) acordarea grațierii individuale
   - consecințele contrasemnării:
     a) contrasemnarea autentifică sau certifică semnarea actului de către Preşedinte
     b) actul emis devine prin contrasemnare un act juridic complex, rezultând din acordul de voință al semnatarilor lui
     c) prin contrasemnare Guvernul îşi asumă răspunderea politică pentru unele din actele Preşedintelui iresponsabil politiceşte în fața Parlamentului.

3. Alte condiții extrinseci:

a) Preşedintele desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru
b) Numeşte Guvernul
c) Revocă şi numeşte pe unii membri ai Guvernului (în caz de renunțare)
d) Poate dizolva Parlamentul în următoarele condiții:
   - numai după consultarea Preş. celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare
   - numai în caz de eşec repetat a încercării de investitură a Guvernului şi într-un termen deterninat
   - numai o singura dată în cursul unui an
   - nu în ultimele 6 luni ale mandatului preşedintial
   - nu în timpul stării de asediu sau al stării de urgență
e) Preşedintele poate cere să-şi exprime prin referendum voința cu privire la problemele de interes național după consultarea Parlamentului
f) Preşentele poate iniția revizuirea Constituției, dar numai la propunerea Guv.
g) Preşedintele dispune suspendarea din funcție a unui membru al Guvernului daca acesta a fost trimis în judecată pentru o faptă penală săvârşită în exercițiul funcției

Alte atribuții ale Preşedintelui care nu se încadrează în categoriile mai sus menționate

a) Preşedintele poate participa la şedințele Guvernului iar atunci când o face, el este cel care le prezidează.
b) Preşedintele numeşte în funcții publice în condițiile legii
c) Primul-ministru şi ceilalți membri ai Guvernului îşi poate prezenta demisia Preşedintelui României. Când demisia aparține unui membru al Guvernului, altul decât primul-ministru va avea loc o remaniere guvernamentală. Dacă demisia aparține primului ministru întregul Guvern se consideră demis, iar

Preşedintele României numeşte un prim-ministru interimar până la formarea noului Guvern

B. Atribuții pentru exercitarea carora actele sau faptele Pres. nu sunt supuse nici unei conditii exterioare:

a) Preşedintele veghează la respectarea Constituției
b) Preşedintele veghează la buna funcționare a autorităților publice
c) Preşedintele poate cere convocarea în sesiune extraordinară a Camerei.Deputatilor şi Senatului.
d) Preş. desemnează un prim-ministru interimar până la formarea noului Guvern
e) Preş. adresează Parl. mesaje cu privire la principalele probleme politi ale națiunii.
f) Promulgă legile adoptate de Parlament
g) Preş. înainte de promulgare, poate cere Parl. o singură dată, reexaminarea legii
h) Preş sesizează Curtea Constitutionala înainte de promulgare pentru a se pronunța asupra const legilor
i) Preşedintele.poate consulta Guvernul. cu privire la probleme. urgente şi de importanță deosebită
j) Numeşte trei judecători la Curtea Constitutionala
k) Propune Parlamentului numirea directorului SRI

IV. Actele Preşedintelui Romăiei

- Constituția României se referă în art. 100 numai la actele juridice ale Preşedintelui nu şi la actele cu caracter exclusiv politic (mesaje, declarații, scrisori, communicate, etc)

- Actele juridice ale Preşedintelui sunt decretele, normative sau individuale
- Caracteristicile acestor acte :
  a) Sunt manifestări unilaterale de voință facute în scopul de a produce efecte juridice
  b) Sunt emise în procesul exercitării atribuțiilor prevazute de Constituție şi de celelalte legi
  c) Unele decrete se contrasemnează de primul-ministru
  d) Decretele trebuie publicate în Monitorul Oficial
  e) Decretele au caracter executoriu
  f) Decretele preşedințiale sunt acte de autoritate, nesusceptibile de control pe calea contenciosului administrativ.

Curtea Constituțională

Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției, fiind unica autoritate de jurisdicție constituțională în România. Este independentă față de orice altă autoritate publică şi se supune numai Constituției şi prezentei legi. Curtea Constituțională asigură controlul constituționalității legilor, a tratatelor internaționale, a regulamentelor Parlamentului şi a ordonanțelor Guvernului. Sunt neconstituționale prevederile actelor anterior mentionate care încalcă dispozițiile sau principiile Constituției. Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului.

Curtea Constituțională se compune din 9 judecători numiți pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Trei judecători sunt numiți de Camera Deputaților, trei de Senat şi trei de Preşedintele României. Curtea Constituțională se înnoieşte cu o treime din numărul judecătorilor din 3 în 3 ani.

Curtea Constituțională in exercitarea atributiilor ce-I revin pronunță decizii, hotărâri şi emite avize.

Atributiile Curtii Constitutionale:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație şi Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum şi, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

b) se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, înainte de ratificarea acestora de Parlament, la sesizarea unuia dintre preşedinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

c) se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre preşedinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

d) hotărăşte asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile şi ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătoreşti sau de arbitraj comercial, precum şi a celor ridicate direct de Avocatul Poporului;

e) soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinții celor două

Camere, a primului-ministru sau a preşedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

f) hotărăşte asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

g) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmă rezultatele sufragiului;

h) constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Preşedinte al României şi comunică cele constatate Parlamentului şi Guvernului;

i) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului şi confirmă rezultatele acestuia;

j) verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni.

k) emite un aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Preşedintelui României.

Deciziile, hotărârile şi avizele Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Deciziile şi hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor.

Tipuri de decizii

I. Decizii prin care se constata constitutionalitatea sau neconstitutionalitatea, numite decizii simple sau extreme

1. ***Decizii simple*** – sunt cele prin care, dupa caz, dispozitiile legale criticate pentru neconstitutionalitate sunt declarate constitutionale sau neconstitutionale. CC a adoptat astfel de decizii, inscriind in dispozitivul acestora declaratia ei pozitiva de constitutionalitate, constatand ca dispozitiile atacate sunt constitutionale, ca sunt conforme cu Const. sau ca ele nu contravin Constitutiei. Daca decizia are ca obiect rezolvarea unei exceptii de neconstitutionalitate, odata cu constatarea constitutionalitatii se respinge si exceptia.

II. Decizii prin care se constata constitutionalitatea sau neconstitutionalitatea, dar cu anumite rezerve, numite decizii intermediare

- sunt decizii flexibile care se situeaza intre extremele aratate: declaratia pozitiva si declaratia negativa, cautandu-se solutia mediana potrivita circumstantelor
- Tipuri de decizii intermediare :

1. ***Deciziile interpretative*** sunt acelea prin care, fara a se declara neconstitutionalitatea, instanta atribuie normelor criticate o anumita semnificatie , un sens care le-ar face compatibile cu Constitutia, pe calea interpretarii acelor norme.
    - sunt decizii de conformitate sub rezerva
    - pentru a fi eficiente ele trebuie sa poata fi aplicate
2. ***Deciziile manipulative*** isi propun sa transforme semnificatia legii pentru a nu lasa un vid juridic cu consecinte pagubitoare

    Clasificare:

- *decizii de admitere sau de respingere partiala a obiectiunii de neconstitutionalitate*

  a) admiterea sau respingerea poate fi cantitativa privind neconstitutionalitatea unor reglementari

  b) admiterea sau respingerea poate fi calificativa intrucat vizeaza formularea legii, conceptele cu care ea opereaza
- *decizii aditive* care sanctioneaza o omisiune a legiuitorului
- *decizii apelative* sunt acelea prin care instanta constatand caracterul incomplet al unei legi determinate ori faptul ca o lege in vigoare poate deveni neconstitutionala, indica organului legislativ ce trebuie sa faca sau ii solicita sa abroge sau sa modifice reglementarea in vigoare
- *decizii substituive* sunt acelea prin care instanta indica norma ce trebuie sa o inlocuiasca pe cea care a facut obiectul controlului, pentru ca principiul constitutional incalcat sa fie respectat
- *decizii constructive* sunt acelea prin care odata cu solutia pronuntata, instanta enumara si unele principii care trebuie avute in vedere pentru ca reglementarea sa fie conforma Constitutiei
- *decizii complement* se caracterizeaza prin aceea ca prin ele se deduc din Constitutie norme care sa completeze o lege ordinara atacata pentru neconstituionalitate, astfel incat aceasta sa devina constitutionala
- *decizii integrative* (aditionale sau cumulative) sunt cele prin care se extinde aplicarea unor reglementari la situatii neavute in vedere de ele